

Wijziging omgevingsvisie Kennispark

De gemeenteraad van de gemeente Enschede besluit:

Artikel I

1. De Nota beantwoording zienswijzen wijziging omgevingsvisie zuidelijke uitbreiding Kennispark vast te stellen.
2. De Wijziging omgevingsvisie Kennispark vast te stellen, zoals is aangegeven in Bijlage A.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking per 03-07-2026. De volledige motivering van dit besluit is te vinden op Document enschede - Raadsvoorstel: Wijziging Omgevingsvisie Kennispark - iBabs Publiekspportaal Het besluit houdt in dat bij de paragraaf **Topwerklocatie Kennispark Twente** de Zuidelijke uitbreiding Kennispark is toegevoegd.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 29-06-2026 door de gemeenteraad van de Gemeente Enschede.

*Dit document bevat
verschilmarkering t.o.v.
eerdere regelingtekst.*

*Tekst en afbeeldingen die
worden toegevoegd zijn
onderstreept en groen
gemarkeerd, of van een
groen kader voorzien.*

*Tekst en afbeeldingen die
worden verwijderd zijn
doorgestreept en rood
gemarkeerd, of van een rood
kader voorzien.*

Bijlage A Bijlage bij artikel I

A

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Inleiding

Inleiding

WAAROM EEN OMGEVINGSVISIE?

Enschede heeft een Omgevingsvisie om twee redenen. Een gemeentelijke Omgevingsvisie is één van de instrumenten om de Omgevingswet uit te voeren. Die wet trad op 1 januari 2024 in werking en elke Nederlandse gemeente is verplicht om daar een Omgevingsvisie voor te maken. De tweede reden is dat gemeente Enschede zelf behoefte had aan een actuele visie op haar fysieke leefomgeving.

DOEL VAN DE OMGEVINGSWET EN OMGEVINGSVISIE

De Omgevingswet (en daarmee de Omgevingsvisie) heeft als doel het bereiken van een balans. Een balans tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De Omgevingsvisie is een lange termijnvisie die inzicht in en richting geeft aan de samenhang tussen alle aspecten die de kwaliteit van de fysieke leefomgeving beïnvloeden.

Het begrip fysieke leefomgeving omvat alle elementen die de kwaliteit van de ruimte bepalen voor mens, plant en dier. Denk aan bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, landschappen, natuur en cultureel erfgoed. Er is ook een sociale leefomgeving. Denk aan hoe we met elkaar omgaan, hoe we elkaar ontmoeten, de voorzieningen die er zijn in een buurt, de werkgelegenheid die er is, bereikbaarheid van voorzieningen en het veiligheidsgevoel van inwoners. En aan de organisaties die onze sociale leefomgeving ondersteunen. Bijvoorbeeld zorg- en welzijnsinstellingen, buurtcentra en andere voorzieningen die welzijn stimuleren en sociale contacten mogelijk maken.

Jules Deelder zei ooit: de omgeving van de mens is de medemens. Onze sociale en fysieke leefomgevingen hangen samen. Daarom nemen we in de Omgevingsvisie zowel de ambities uit het fysieke als het sociale domein mee.

Het is nodig om integraal en echt samen te werken aan onze opgaven. En om alle ambities uit de verschillende beleidssectoren mee te nemen en op elkaar af te stemmen. Zo kunnen we de gebruikswaarde, toekomstwaarde, belevingswaarde en herkomstwaarde van de leefomgeving verbeteren. Als gemeente sturen en faciliteren we dat wat nodig is om de Omgevingsvisie te realiseren.

WAT STAAT ER IN DE OMGEVINGSVISIE?

In de Omgevingsvisie geven we richtinggevende voorstellen en maken we keuzes. Hoe willen we dat Enschede er in 2050 uitziet? We proberen met de kennis van nu zo open en gedegen mogelijk een goed toekomstbeeld van Enschede te schetsen. De toekomst is uiteraard niet voorspelbaar. En lange termijn denken en ver vooruitkijken is moeilijk. De Omgevingsvisie is dan ook een dynamisch beleidskader, dat we bij nieuwe inzichten en ontwikkelingen bijstellen en uitwerken in programma's voor thema's of gebieden.

We hebben vooraf onderzocht wat de mogelijke milieueffecten zijn van onze opgaven en ambities. Dat is wettelijk verplicht en beschrijven we in een omgevingseffectrapport (OER). Een OER is een Milieueffectrapport (MER) waarbij, naast de milieuthema's zoals luchtkwaliteit en geluid, ook thema's als gezondheid onderzocht worden. In de OER lees je wat de uitwerking van de opgaven en ambities betekent voor de gezondheid, luchtkwaliteit en toekomstbestendigheid van onze stad.

WIE WERKT ER MEE AAN DE OMGEVINGSVISIE?

Het opstellen van de Omgevingsvisie deden we samen met de stad. We gingen in gesprek over de toekomst van Enschede met onze inwoners, ketenpartners en andere stakeholders. Dat deden we

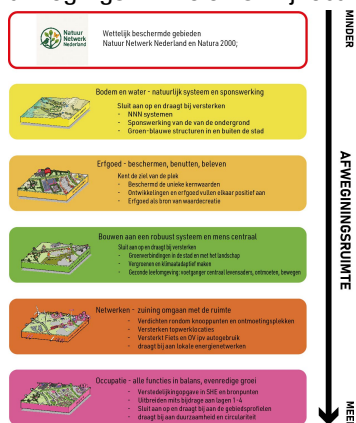
op verschillende manieren en in verschillende samenstellingen. Deze participatie gaf een helder beeld van wat belangrijk is. En het gaf ons een duidelijke richting bij het ontwikkelen van de Omgevingsvisie.

DE LAGENBENADERING

Door de klimaatverandering wordt het steeds natter, droger en heter. Voldoende drinkwater is geen vanzelfsprekendheid meer. Dit zorgt voor problemen op het gebied van gezondheid, leefkwaliteit en biodiversiteit. Daarnaast kunnen deze ontwikkelingen bijdragen aan een grotere kloof tussen inwoners. Zij die wel zelf in een oplossing kunnen voorzien en zij die dat niet of minder kunnen. We willen voor mens, plant en dier een gezonde leefomgeving waarborgen. Om te zorgen dat het volgende hoofdstuk in de Enschedese geschiedenis een positief verhaal wordt, moeten we op een andere manier te werk gaan.

Om de opgaven het hoofd te bieden en de complexe ruimtelijke puzzel te leggen moeten we terug naar de basis. Kijken naar de natuurlijke systemen in de bodem en ondergrond. Deze zijn sturend in waar en hoe we de stad ontwikkelen. De toekomst geven we vorm vanuit de huidige culturele identiteit en de ziel van de plek. En ook de sturende kracht van netwerken, zoals natuurnetwerken en infrastructuur, geeft ons handvatten voor het door ontwikkelen van de stad. In de wetenschap noemen ze dit werken vanuit de lagenbenadering.

We beschermen en ontwikkelen onze unieke kwaliteiten. Daarom zijn themagerichte keuzes bij stedelijke ontwikkelingen ondergeschikt aan de uitgangspunten van de lagenbenadering. Om de juiste afweging te kunnen maken, werken we met een afwegingskader. In het kader werk je van boven naar beneden bij het analyseren van de lagen. Hoe lager je in het schema komt, hoe meer afwegingsruimte er is. Bij locatiekeuzes binnen en buiten bestaand stedelijk gebied kijken we naar:

Versies Omgevingsvisie Enschede

U leest nu de officiële versie van de Omgevingsvisie. De publieksvriendelijke versie vindt u hier. Bij inhoudelijke verschillen gaat de officiële versie die u nu leest, altijd voor op de publieksvriendelijke versie.

Hoe het werken met de Omgevingsvisie gaat, leest u in de Uitvoeringsparagraaf.

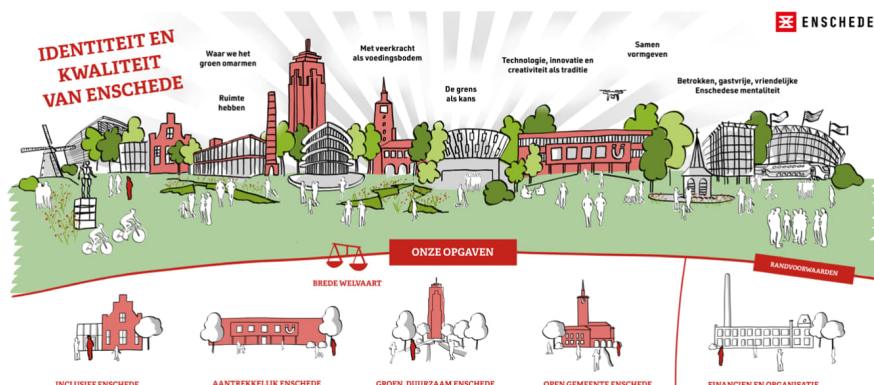
De toekomst van Enschede

Enschede is in de toekomst de groene, innovatieve centrumstad van de Euregio. Het groen is altijd dichtbij en het voorzieningenniveau is hoog. Een gemeente waarin iedere inwoner zo zelfstandig, gelukkig en gezond mogelijk leeft. De stad heeft meer inwoners en technologie ondersteunt ons dagelijks leven.

Onze regionale en (inter)nationale positie is versterkt, talent komt graag naar Enschede en vestigt zich hier. De lokale identiteit en menselijke maat zijn voelbaar, met oog voor de leefomgeving en leefsituatie van alle inwoners. Enschede is een internationale stad waarin noaberschap leeft.

In onze wijken zijn zogenaamde ontmoetingsplekken waar infrastructuur en voorzieningen samenkomen. Een winkelcentrum is daar een voorbeeld van. We geven op deze plekken ruimte aan

nieuwe initiatieven. We hebben bronpunten in onze stad. Dat zijn ontmoetingsplekken waar we verstedelijken, vanwege de strategische ligging. Op deze locaties initiëren we grotere ontwikkelingen.

Om bovenstaand toekomstbeeld te realiseren, volgen we een aantal hoofdlijnen. Zo maken we water en bodem sturend en versterken we de sponswerking van onze ondergrond.

Ten tweede bouwen we voort op onze identiteit en kennen de ziel van de plek. Dit doen wij door het beleven, benutten en beschermen van de cultuurhistorische identiteit.

De derde hoofdlijn is dat wij mens en landschap centraal stellen. We bouwen aan een robuust groen netwerk in en om de stad, zodat het groen altijd dichtbij is.

Ten vierde kiezen we voor zuinig ruimtegebruik. We ontwikkelen de internationale corridorstad met bronpunten en buurten met vitale ontmoetingsplekken voor jong en oud. Ook houden we rekening met de dubbele vergrijzing in onze stad. Hierbij laten we ruimte voor initiatieven vanuit de stad die mogelijk niet exact in bovenstaand profiel passen, maar wel een bijdrage leveren aan de stad die we willen zijn. Ook bieden we ruimte aan stadsvernieuwing ter verbetering en versterking van de wijken.

Als laatste houden we onze sociale voorzieningen, bereikbaarheid, het aantal arbeidsplaatsen, werken en wonen in balans met ons inwoneraantal.

B

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

FUNDAMENT VAN DE STAD - BRON VAN LEVEN

Ambitie

Water is de bron van al het leven. Zonder water kunnen planten niet groeien en kunnen mensen en dieren niet overleven. Water is onmisbaar en lijkt vanzelfsprekend, maar het is ook steeds schaarser en kostbaarder. Dit thema gaat dus letterlijk over het fundament en de bron van ons bestaan: het bodemleven en de waterdynamiek in de ondergrond. Dat betekent dat we onze ruimtelijke opgaven aanpassen aan de natuurlijke systemen van bodem en water. En niet andersom.

Enschede ligt in een landschap op en aan de hoge stuwwal van Twente, die door een opgestuwde ijsmassa is ontstaan. De stuwwal is de bron van talrijke kleine beken. Deze beken zijn nog steeds als beekdalen in de ondergrond aanwezig. Toch is het watersysteem boven de grond behoorlijk aangepast aan de stedelijke behoeften van de mens. In de stad is het oude bekensysteem daardoor bijna verdwenen. We brengen dat nu langzaam terug.

De stuwwal bepaalt ook welke kant het water op stroomt. Ten oosten van de stuwwal stroomt het naar Duitsland en de Dinkel. Westelijk van de stuwwal is de weg langer en stroomt het water uiteindelijke in de Regge en Vecht. De grote klimaatveranderingen die wij verwachten zijn een grote uitdaging voor Twente en Enschede. Extreme neerslag, hitte en droogte vragen om een aanpassing in ons denken. We laten bodem en het watersysteem sturend zijn voor de komende ontwikkelingen.

We werken aan een toekomstbestendig en robuust fundament voor onze gemeente gebaseerd op de essentiële geomorfologische omstandigheden.

We kunnen water het beste bewaren en vasthouden op de plek waar het de grond raakt. Verspreid kan het water infiltreren in de bodem. De zandbodem is op veel plekken geschikt om water te verzamelen en vast te houden, mits het water de tijd krijgt om de bodem in te zakken. Sterke vertraging van de afvoer van water naar beken of riolen is dan nodig. In de stad betekent dit aandacht voor bestrating, bodembewerking en omgang met het reliëf.

Wij houden rekening met de hoogteligging en ondergrond van Enschede. Daarom passen we onze ruimtelijke ontwikkeling aan op het natuurlijk systeem van bodem en water. Ook herstellen we beken en geven we ruimte aan vergroenen en vernatten in het stedelijk gebied.

We versterken de sponswerking van de ondergrond. Zo houden we water voor mens, plant en dier beter vast. Dat doen we om verdroging tegen te gaan en onze drinkwatervoorziening te borgen. Waar mogelijk creëren we door stedelijke vernieuwing en transformatie meer ruimte voor groen en blauw op verschillende wijzen.

Uitspraken

Sponsstad

Wij maken water en bodem sturend en versterken de sponswerking van onze ondergrond. We sturen op basis van de geografische situatie van de ondergrond op de ruimte die nodig is om de sponsstad verder te ontwikkelen. We zoeken naar een passende verhouding tussen de ruimte die nodig is voor groenblauwe functies en stedelijke functies zoals wonen of bedrijvigheid. Voor beheer en ontwikkelen binnen dit gebied moeten we nader verkennen of aanvullende maatregelen nodig zijn of in het geval van meer ongunstige factoren of we extra uitgebreide onderzoeken moeten gaan doen om de mogelijkheden voor bouwen te verkennen.

Beekdalen

Beekdalen zijn op basis van bodem en water onlogische plekken om te bouwen. We kijken voor de stedelijke ontwikkeling eerst naar gebieden die vanuit de ondergrond geschikt zijn. Mochten we op deze locatie toch gaan bouwen dan zetten we stevig in op in stand houding of herstel van het natuurlijke systeem.

Versterken en ontwikkelen groenblauwe structuur landelijk gebied

Beken in het buitengebied

Grote delen van de groenblauwe structuur in Enschede behoort tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De kern van de groenblauwe structuur bestaat uit natuurgebied. Daar staat de natuurfunctie voorop. Maar dat is niet voldoende. Het agrarische cultuurlandschap moet met een fijnmazige groene dooradering met beken en houtwallen ook bijdragen aan de biodiversiteit. Net als recreatieterrain, bermen en slootkanten. We streven naar een robuuste groenblauwe structuur die verweven is met ander gebruik.

Versterken en ontwikkelen groenblauwe structuur stedelijk gebied

Groen-blauwe structuur

Het groenblauwe netwerk is de nieuwe structuurdrager die terugkomt in de inrichting van de stad. We passen de inrichting van de stad zo goed mogelijk aan om maximaal ruimte te bieden aan een optimaal verloop van dat groenblauwe netwerk. En we gebruiken de kansen die dit biedt voor de opgaven Verstedelijken en Vergroenen.

Van boven aan de stuwwal naar lagergelegen delen van de stad vormen wadi's en stadsbeken maar ook ondergrondse schoonwaterriolen en bergingsbassins aaneengesloten blauwe structuren die aansluiten op bestaande beken en watergangen in de stadsranden en het landelijk gebied. Zo brengen we de bergende en afvoerende functie van de oorspronkelijke beekstructuren terug waarmee de stad hevige regenval beter kan verwerken en droogte en wateroverlast minder voorkomt.

C

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

INNOVATIEF ENSCHEDÉ - GROOTSTEDELIJKE DYNAMIEK

Ambitie

Enschede is de grootste stad van Overijssel en groeit de komende jaren door. Een stad is altijd in beweging. Fysiek, communicatief en digitaal. We kiezen ervoor om opgaven en groeiambities te koppelen aan bestaande netwerken.

Enschede is het hart van de groene, vernieuwende technische regio van Twente. We zijn onderzoekend en vernieuwend en daardoor aantrekkelijk. Die aantrekkings- en innovatiekracht willen we vergroten. Dat doen we door een aantal zaken samen te brengen en te clusteren. We brengen organisaties, kennis, vaardigheden en ervaring van werknemers bijeen en verbeteren onze internationale verbindingen en bereikbaarheid. Dan kan er een kruisbestuiving tussen organisaties ontstaan die betere producten en diensten oplevert. En daarmee onze kwaliteit van leven verbetert. We willen innovatieve oplossingen voor de uitdagingen van nu en de toekomst stimuleren. Daarom versterken en ontwikkelen we onze bestaande innovatieclusters. En stellen we (functionele) gebiedsprofielen op voor werklocaties (kijk hier Werklocaties voor meer info). Dat zijn de plekken waar nu vernieuwende bedrijven bij elkaar zitten.

Onze stad staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van verschillende netwerken. Denk aan netwerken voor vervoer, energie en communicatie. Die netwerken zijn extra belangrijk omdat we aan de grens liggen, een universiteit en hogeschool hebben. Bovendien zijn ze van levensbelang voor het goed functioneren van het dagelijks leven in onze stad. Een randvoorwaarde voor de verdere verstedelijking van Enschede is een betere infrastructuur. Daarom versterken we de externe bereikbaarheid van onze werkgebieden en investeren wij in ons openbaar vervoer. De ruimtelijke hoofdaders door de stad zijn de radialen. De radialen worden onderverdeeld in drie soorten: stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard. Elk met hun eigen karakter en functie binnen de stad. Ze zijn verkeerskundig van belang, maar ook economisch (voor bedrijven op zichtlocaties en aan invalswegen), als woonfunctie en -niet onbelangrijk- als visitekaartje van de stad. De soort bepaalt het functioneren en de inrichting van de radiaal.

Onze netwerken zijn continu in beweging. Zo werken we aan beter en slimmer (openbaar) vervoer en aan het delen van vervoersmiddelen (Mobility as a Service, MaaS). Denk bij dit laatste aan fietsen, scooters en auto's die je via een app kunt gebruiken (en betalen).

We zitten midden in een energietransitie en zetten in op het opwekken van duurzame energie en nieuwe energienetwerken in wijken en bedrijventerreinen. Ook dit willen we op innovatieve wijze vormgeven. In Enschede zit technologie in ons DNA. Daarom ontwikkelen, testen en gebruiken we producten en diensten samen met eindgebruikers. Zo komen onderzoek, onderwijs, productie en gebruik samen.

Agglomeratiekracht

Verdichten rond ov-punten

We gaan verdichten door mensen en activiteiten te concentreren. Dat vergroot onze aantrekkelijkheid. Daarom gaan we verstedelijken rond OV-knooppunten en op buurtniveau bij Ontmoetingsplekken. Bij inwonergroei ontwikkelen we de beschikbaarheid van cultuur, ontmoetingsplekken, (sport- en spel) voorzieningen evenredig mee. Hierbij houden we onder andere rekening met normen voor geluidsoverlast en luchtkwaliteit. Zo ontwikkelen we Enschede's sterke kanten en kunnen we onze (nieuwe) inwoners goede voorzieningen bieden. En hoeven we minder nieuwe infrastructuur of voorzieningen aan te leggen bij het ontwikkelen van projecten.

Een hogere dichtheid en nabijheid binnen een geconcentreerd gebied van mensen, kennis, kapitaal en koopkracht en menging van functies heeft verschillende voordelen

- concentratie biedt kansen voor een meer divers en aantrekkelijker voorzieningenaanbod;
- concentratie van mensen, kennis en kapitaal leidt tot innovaties en nieuwe ideeën;
- er profiteren meer mensen van verbeteringen in infrastructuur.

We maken daarbij gebruik van de principes van de Metromix van het college van Rijksadviseurs. Die geeft aan hoe je het best verschillende functies kunt mengen in een stad. Binnen een loopafstand van 500m liggen de meeste kansen voor verstedelijking en mengen van functies.

We verbinden Topwerklocatie Technology Base en Topwerklocatie Kennispark Twente door openbaar vervoer.

Radialen

Stadsstraat

Enschede heeft een duidelijke ruimtelijke structuur met de Singel rond het centrum en de invalswegen, ook wel radialen genoemd, die een belangrijke rol spelen. Deze radialen zijn niet alleen verkeersroutes, maar ook economisch van belang voor bedrijven langs de zichtlocaties. Ze fungeren als belangrijke verbindingen voor bewoners en bezoekers van de stad, en dragen bij aan de uitstraling van Enschede. De radialen worden onderverdeeld in drie soorten: stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard. Elk met hun eigen karakter en functie binnen de stad.

De ambitie is om de verschillende radialen te versterken en te ontwikkelen op basis van hun eigen identiteit en functie. Door de stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard te profileren en te verbeteren, wordt het stadsbeeld van Enschede verrijkt. Dit gebeurt door aandacht te besteden aan de samenhang tussen wonen, werken, verkeer en de stedelijke omgeving. Voetgangers en fietsers krijgen meer ruimte in stadsstraten, terwijl de stadsboulevard meer ruimte biedt voor grootstedelijke functies en dynamiek. Het doel is om de verschillende gebieden een uniek profiel te geven, dat bijdraagt aan zowel de leefbaarheid als de economische vitaliteit van de stad.

Stadsstraat : De straten die een historische verbinding vormen met de binnenstad worden verder versterkt. Buiten de Singel ligt de nadruk op wonen, terwijl binnen de Singel de functies gemengd worden met meer winkels en horeca. Het profiel van deze straten blijft smal met een stedelijke dynamiek. Voetgangers en fietsers krijgen hier meer ruimte. De straten zoals de Deurningerstraat, Haaksbergerstraat, Oldenzaalsestraat en Kuipersdijk worden verder ontwikkeld om deze kenmerken te benadrukken.

Stadslaan

Enschede heeft een duidelijke ruimtelijke structuur met de Singel rond het centrum en de invalswegen, ook wel radialen genoemd, die een belangrijke rol spelen. Deze radialen zijn niet alleen verkeersroutes, maar ook economisch van belang voor bedrijven langs de zichtlocaties. Ze fungeren als belangrijke verbindingen voor bewoners en bezoekers van de stad, en dragen bij aan de uitstraling van Enschede. De radialen worden onderverdeeld in drie soorten: stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard, elk met hun eigen karakter en functie binnen de stad.

De ambitie is om de verschillende radialen te versterken en te ontwikkelen op basis van hun eigen identiteit en functie. Door de stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard te profileren en te verbeteren, wordt het stadsbeeld van Enschede verrijkt. Dit gebeurt door aandacht te besteden aan de samenhang tussen wonen, werken, verkeer en de stedelijke omgeving. Voetgangers en fietsers krijgen meer ruimte in stadsstraten, terwijl de stadsboulevard meer ruimte biedt voor grootstedelijke functies en dynamiek. Het doel is om de verschillende gebieden een uniek profiel te geven dat bijdraagt aan zowel de leefbaarheid als de economische vitaliteit van de stad.

Stadslaan : De stadslaan krijgt een landschappelijk profiel met brede bermen en bomenrijen. Verkeersstromen worden gescheiden, en grondgebonden bebouwing, zoals herenhuizen, geeft de laan een statig karakter. De Gronausestraat blijft een stadslaan, terwijl de Parkweg wordt ontwikkeld als een nieuwe stadslaan, als verlengde van de Westerval naar het stationskwartier. De Hengelosestraat krijgt een nieuw profiel, maar zal geen stadslaan worden vanwege de beperkte ruimte.

Stadsboulevard

Enschede heeft een duidelijke ruimtelijke structuur met de Singel rond het centrum en de invalswegen, ook wel radialen genoemd, die een belangrijke rol spelen. Deze radialen zijn niet alleen verkeersroutes, maar ook economisch van belang voor bedrijven langs de zichtlocaties. Ze fungeren als belangrijke verbindingen voor bewoners en bezoekers van de stad, en dragen bij aan de uitstraling van Enschede. De radialen worden onderverdeeld in drie soorten: stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard, elk met hun eigen karakter en functie binnen de stad.

De ambitie is om de verschillende radialen te versterken en te ontwikkelen op basis van hun eigen identiteit en functie. Door de stadsstraten, stadslaan en stadsboulevard te profileren en te verbeteren, wordt het stadsbeeld van Enschede verrijkt. Dit gebeurt door aandacht te besteden aan de samenhang tussen wonen, werken, verkeer en de stedelijke omgeving. Voetgangers en fietsers krijgen meer

ruimte in stadsstraten, terwijl de stadsboulevard meer ruimte biedt voor grootstedelijke functies en dynamiek. Het doel is om de verschillende gebieden een uniek profiel te geven, dat bijdraagt aan zowel de leefbaarheid als de economische vitaliteit van de stad.

De Stadsboulevard heeft een breed profiel met gescheiden verkeersstromen en grootstedelijke functies. Deze radiaal biedt ruimte aan stedelijke dynamiek en zichtbare bedrijvigheid. De Hengelsestraat tussen het Kennispark en de binnenstad wordt verder ontwikkeld als stadsboulevard en kennisas. Ook de Zuiderval en de Gronausestraat binnen de Singel (Boulevard 1945) worden verder versterkt met stedelijke functies en een verbeterde openbare ruimte voor fietsers en voetgangers.

Invalsweg

Deze radiaal is duidelijk gericht op de auto en heeft een directe koppeling met de snelweg. De invalsweg heeft een breed profiel en geen directe adressen aan de straat. De Westerval is te typeren als een (auto)invalsweg.

Levensaders

De Levensaders zijn van oudsher de verbindingsvorm tussen de wijk en de binnenstad. Deze aanloopstraten spelen een belangrijke rol voor fietsers en voetgangers. De auto is ondergeschikt. Dat komt ook terug in het profiel, dat smal is met het liefst eenrichtingsverkeer voor de auto. Op hoeken zijn activiteiten met verder toenemende activiteiten en reuring in de plinten richting het centrum.

Binnenstad

We maken de Binnenstad aantrekkelijker met meer groen, meer diverse horeca en winkels, ruimte voor creatieve broedplaatsen, zichtbaarheid van technologie, innovatie en creativiteit. Waar door bevolkingsgroei tekorten zijn aan zorgvoorzieningen en persoonlijke dienstverleningen, voegen we dat toe.

Innovatie - versterken economische clusters

Topwerklocatie Kennispark Twente

De campus van de Universiteit Twente (UT) en het Business & Sciencepark (B&S Park) versmelten we tot het Kennispark Twente. Dit is een internationaal toonaangevend innovatiedistrict. We zetten de koers uit de bestaande plannen voor Kennispark voort en bouwen aan een continu in beweging zijnde Kennispark Twente.

- a. We beschermen en koesteren de unieke (cultuurhistorische) kwaliteiten van de Universiteit Twente bij de verdere ontwikkeling van deze universiteitscampus.
- b. We vergroten het Innovatiedistrict en maken plek voor innoveren, bedrijfsleven, wonen, voorzieningen en verblijven. Hieraan geven we invulling door een Zuidelijke uitbreiding Kennispark.

We verbinden Kennispark met Topwerklocatie Technology Base met openbaar vervoer.

Topwerklocatie Stadscampus Binnenstad

Rondom hogeschool Saxion ontwikkelen we onze stadscampus Connect-U Twente tot een samenhangend gebied met een eigen ruimtelijk profiel. Op de Stadscampus worden innovaties en nieuwe kennis praktisch toegepast. Dat doen studenten en onderzoekers van Saxion Hogeschool en ROC in samenwerking met ondernemers en bedrijven. Het MST is een belangrijke partner voor medische toepassingen en medisch onderzoek. De gevestigde specialisaties zoals medische technologie en chiptechnologie bouwen we verder uit tot internationaal toonaangevende clusters binnen Europa. Direct rond het station concentreren we de (nieuwe) kantoren.

Topwerklocatie Technology Base

Technology base biedt ondernemers de ruimte en de faciliteiten voor de ontwikkeling van innovaties, proefproductie en industrieel onderzoek. De aanwezigheid van de luchthaven met landingsbaan is een unieke en waardevolle asset voor de stad en regio.

We verbinden Technology Base met Topwerklocatie Kennispark Twente door openbaar vervoer.

Havengebied

Het Havengebied koesteren we met haar mogelijkheden voor circulaire economie. Circulaire economie is duurzame economie waarin we bijna geen afval maken doordat we grondstoffen opnieuw gebruiken. Ook koesteren we de watergebonden bedrijvigheid en bijbehorende milieuruimte van het Havengebied. We willen deze ruimte en de specifieke kwaliteiten gebruiken voor de transitie naar een circulaire economie. De groeiende vraag naar bedrijfsruimte die in het Havengebied speelt, gaan we op twee manieren oplossen:

- we maken beter gebruik van de huidige ruimte;
- we bieden alternatieve locaties aan voor bedrijven die minder passen in het profiel van het Havengebied.

We onderzoeken hoe we de Kop van het Havengebied beter kunnen koppelen aan de stedelijke en levendige wijken die in de Spoorzone Hengelo - Enschede (SHE) ontstaan.

CeeCee

De Creatieve Campus (CeeCee) in Roombeek gaat zich verder ontwikkelen tot een grote speler op het gebied van ICT en online dienstverlening. Dit is de plek waar de creatieve (online) industrie floreert.

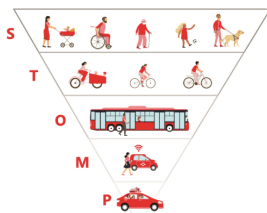
't Roessingh

Voor de groei van het medisch technische cluster in Enschede is nabijheid van en verbinding met partners een grote meerwaarde. Net als in het MST maakt 't Roessingh gebruik van innovaties die op het Kennispark ontwikkeld worden. Daarnaast heeft zij eigen onderzoeksprogramma's voor revalidatie.

Mobiliteit en infrastructuur

Inleiding

Bij keuzes voor verdeling van de openbare ruimte kiezen we voor STOMP: eerst stappen, trappen, dan openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en uiteindelijk personenauto's. De S voor lopen en de T voor fietsen zijn als richtinggevend uitspraken opgenomen in LAND-GOED ENSCHEDE - GROEN IS ALTIJD DICHTBIJ. In Innovatief Enschede gaan we in op het openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en autoverkeer.

We zetten blijvend in op uitbreiding van schoon- en emissieloos vervoer. Waterstof gaat een rol spelen als energiedrager voor bepaalde soorten industrie en bij zwaar transport.

Reduceren doorgaand verkeer Binnensingelgebied

De N35 wordt de sleutel voor het reduceren van het autoverkeer in het Binnensingelgebied. Wij gaan investeren in het Sluiten van de zuidelijke ringweg, door de Broekheurne-ring aan te sluiten op de N35. We laten dit nieuwe deel ongelijkvloers aansluiten op de Oostweg en de N35.

We verbeteren hiermee de leefbaarheid door o.a. de ruimte te gebruiken voor Vergroenen binnensingelgebied. Ook willen we de doorstroming op de N35 in het oosten van onze stad verbeteren.

Spoorlijn Zwolle - Münster

We gaan de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Münster doortrekken en versnellen de treinverbinding met Arnhem.

Met het Rijk investeren we in een nieuwe publieke parkeergarage bij station Enschede.

Deze grote ingrepen zijn aanleiding om met de verstedelijking van het hele Stationskwartier aan de slag te gaan.

Hoogwaardige OV-verbinding Hengelo - Enschede

Samen met Hengelo gaan we een snellere, vaker rijdende en comfortabelere OV-verbinding in de spoorzone tussen onze steden ontwikkelen. Dit is de drager van de mobiliteitstransitie in de SHE stedelijk gebied. Later onderzoeken we of we deze verbinding kunnen doortrekken, naar het (zuid)oosten.

Langs deze lijn verstedelijken we door te verdichten en verschillende functies (denk aan wonen-werken) te mengen. Daar waar mensen, kennis, kapitaal en koopkracht samenkomen ontstaat ontwikkeling en ruimte voor innovatie. Dat versterkt onze agglomeratiekracht.

P&R- & mobipunten

We houden de bereikbaarheid voor auto's waar nodig op peil. En zetten in op P en R locaties (P&R) om goed bereikbaar te blijven voor auto's vanuit de hele EUREGIO. We stimuleren STOMP met als instrumenten P&R locaties en mobipunten. Dit zijn plekken waar verschillende vervoersopties samenkomen. Hier stap je over van het ene naar het andere vervoersmiddel. Je parkeert bijvoorbeeld je auto en gaat met een elektrische fiets verder de stad in.

We willen een dekkend netwerk en gaan investeren in buurt- en Wijkhubs in de hele stad. Belangrijk hierbij zijn invalswegen en stations, het spoor en de verbindingen tussen de bronpunten. Waar mogelijk koppelen we hier ook logistieke hubs voor last mile logistics aan. Dat zijn de laatste kilometers die goederen afleggen naar de eindgebruiker. We benutten hiervoor een bestaande locatie of zoeken een nieuwe P&R of mobihub plek.

Regionale fietsroutes

We blijven investeren in onze snelle Fietsroutes en schoner verkeer. We laten ons fietsnetwerk meegroeien met de stad en de gemeenten rondom ons.

Energie

Hoge- en middenspanningsstations

Hoog en middenspanningsstations

We hebben te maken met netcongestie. Dat betekent dat we meer energie opwekken dan het elektriciteitsnet kan verwerken. Dat maakt het moeilijker om overal wind- en zonne-energie op te wekken. Netwerkbedrijven proberen zo snel mogelijk extra ruimte te realiseren, maar kunnen de ontwikkeling van wind- en zonneparken niet bijhouden.

Als gemeente blijven we in gesprek met de netbeheerder, zodat we onze afspraken over duurzame opwek na kunnen komen. We faciliteren de uitbreiding van het energienetwerk en de spanningsstations. En we stellen integrale gebiedsplannen op voor de totale energieopgave. Hierbij zorgen we voor een goede combinatie van alle opgaven in het gebied. Daarnaast zetten we fors in op energiebesparing bij woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen.

We voorkomen netcongestie door opwek en verbruik op elkaar af te stemmen (qua ruimte en tijd). Bij grootschalige opwek houden we rekening met wat het bestaande netwerk kan. Daar kijken we naar bij het realiseren van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Ook zetten we in op het realiseren van energiehubs. We plaatsen batterijen en realiseren lokale energiehubs om lokaal opgewekte stroom ook lokaal te benutten. Deze hubs realiseren we in verschillende wijken, op bedrijventerreinen en andere gemeenschappelijke locaties.

Zoekgebieden windenergie

Wij respecteren voorlopig de zoeklocaties voor windenergie. Daarom houden we deze vooralsnog vrij van belemmerende ontwikkelingen. Al deze zoeklocaties windenergie liggen binnen het door de provincie aangewezen voorkeursgebied en/of hebben de mogelijkheid minimaal vier turbines te plaatsen. Een zoekgebied in deze omgevingsvisie betekent een gebied waar windturbines technisch mogelijk zijn.

D

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

CENTRUMSTAD EUREGIO - ONDERSCHIEDENDE (GROOT)STEDELIJKE LEEFMILIEUS

Ambitie

Ontwikkelen internationale corridorstad met bronpunten

Enschede bestaat 700 jaar. In onze rijke geschiedenis zijn diverse woon- en werkgebieden ontstaan, veranderd en soms ook verdwenen. Enschede heeft veel verschillende inwoners, die verschillende dingen doen. Die diversiteit en verscheidenheid bepaalt hoe onze stad er economisch, sociaal en cultureel uitziet. Het zorgt voor prachtige stadsparken en levendigheid in de stad. We hebben een bruisende binnenstad die van betekenis is voor een grote (EU) regio.

Enschede gaat groeien en daar bereiden we ons op voor. Samen met Hengelo werken we aan de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE), het meest dynamische gebied van Twente. Daarbij kijken we naar de OV-verbinding en ook naar wonen, werken en andere functies in dit gebied. Samen met Almelo en Hengelo werken we aan een regionale stedelijke investeringsagenda om het hoog stedelijke woon- en werkklimaat in Twente te versterken.

Een constante factor is ons mooie buitengebied. De natuur, landbouw en onze landgoederen bepalen de kwaliteit van ons buitengebied. De parel in ons unieke erfgoed is de Campus Universiteit Twente. Een innovatieve campus ingebed in een oud landgoed en het Twentse coulisselandschap. Een mooi voorbeeld van verschillende functies binnen één gebied.

We beschermen en koesteren ons buitengebied en kiezen voor duurzaam omgaan met ruimte en voorraden. We willen uitbreiding van de stad in het buitengebied zoveel mogelijk voorkomen. Daarom bouwen we aan een compacte stad in het groen. Dat doen we door vooral in de stad te verdichten. Juist waar mensen en functies samenkomen, is de dynamiek te vinden.

We vergroten de diversiteit aan functies (veilige woon- en werkplekken) in de stad. Ook voegen we nieuwe leefmilieus toe. Dat doen vooral in de corridor, bij bronpunten en ontmoetingsplekken. We ontwikkelen meer stedelijkheid en dynamiek. Dat doen we ook voor de huidige inwoners. Daarom vinden we het belangrijk om de goede basis die er in de wijken is op orde te houden. De combinatie van voorzieningen maakt onze stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers. We werken in onze projecten zo duurzaam en circulair mogelijk. Ook hebben we aandacht voor natuurinclusief bouwen.

De internationalisering van bedrijven en ons hoger onderwijs helpen onze positie in de Euregio en in de wereld te versterken. Dat doen we op een manier en met een omvang die bij Enschede past.

Stedelijke functies in balans

We houden wonen, voorzieningen en werken in balans, want dat is een voorwaarde voor kwalitatieve groei. Het aantal banen stijgt evenredig met het aantal inwoners. We ontwikkelen groene en nieuwe leefmilieus in de bestaande stad. We gebruiken ruimte in de bestaande stad slimmer door meer functies te combineren bij OV- knooppunten (bijvoorbeeld wonen en werken). Zo creëren we leefmilieus met meer variatie voor alle gezinssamenstellingen.

We zorgen voor voldoende voorzieningen bij de ontmoetingsplekken voor inwoners met een ondersteunings- of zorgvraag. Huisartsenzorg is hier een onderdeel van. Dit doen we omdat het aantal zelfstandig wonende inwoners met een hulpvraag toeneemt. Ook plaatsen we kleinschalige woon- en zorgvoorzieningen in de wijken. We willen inwoners graag zelfstandig laten (blijven) wonen. De grootschalige (zorg) voorzieningen concentreren we bij Ontmoetingsplekken.

We willen ruimte voor meer groen, ontmoeting, dynamiek en recreatie. Daarom mengen we functies in onze bestaande stad waar het kan. De komende jaren gaan we samen met partners in de stad meer ruimte realiseren voor ondernemers, makers en kunstenaars. Zij dragen bij aan een innovatieve en aantrekkelijke stad. Waar nodig nemen we een actieve rol in het aanbieden van vastgoed voor creatieve, culturele en economische broedplaatsen.

Leefmilieus en landschapstypen

Inleiding

Enschede groeit en blijft groeien. Om onze stad toekomstbestendig te ontwikkelen, werken we met leefmilieus. Die leefmilieus bieden een basis voor ruimtelijke afwegingen. Ze helpen bij het beantwoorden van vragen als 'waar kunnen we dit het beste doen?' en 'hoe kunnen we dit het beste doen?'.

Voor we de huidige leefmilieus ontwikkelden, waren er al groeigebieden in de stad. Hier lees je over in Gebiedsontwikkeling groei Centrumstad.

Uitwerking leefmilieus en landschapstypes

Leefmilieus

Enschede als compacte stad met diverse leefmilieus blijft ons uitgangspunt. Door te kiezen voor inbreiden voor binnenstedelijke projecten en uitbreiden waar mogelijk aan de randen van de stad, behouden we compactheid. Er is niet alleen een rol weggelegd voor de hotspots. Ook in veel bestaande wijken van Enschede voegen we woningen toe en worden wijken stedelijker. Dat betekent dat we op zoek gaan naar een mix van functies in wijken.

In de leefmilieus operationaliseren we onze ambitie op een tastbaar schaalniveau. Leefmilieus betekenen letterlijk: de omgeving waarin we leven. Deze omgeving ziet er overal anders uit. Als we kijken naar de hoofdlijnen van de ruimtelijke opzet van elke plek, dan zijn er in Enschede acht leefmilieus te onderscheiden. Deze manier van kijken gebruiken we al voor de programmering van de woningbouwopgave op lokaal en regionaal niveau.

Elk leefmilieu is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Beschrijving: huidige identiteit en ruimtelijke opbouw

Ambitie: de opgaven en het gewenste toekomstbeeld

Ontwikkelrichting: zo geven we de ambities ruimtelijk vorm

De ambities zijn per leefmilieu geformuleerd.

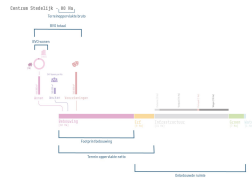
- Gezonde leefomgeving (wij stellen mens en landschap centraal): *De huidige inwoners zijn het belangrijkste onderdeel van de leefmilieus van de toekomst. We zorgen dat bestaande leefmilieus bij de tijd blijven om de stad gezond te houden. Dat vinden we net zo belangrijk als nieuwbouw. We richten de openbare ruimte zo in dat we voorbereid zijn op de klimaatveranderingen.*
- Ruimte voor verdichting (wij kiezen voor zuinig ruimtegebruik): *We beschermen en koesteren ons buitengebied en kiezen voor duurzaam omgaan met ruimte en voorraden. We willen uitbreiding van de stad in het buitengebied zoveel mogelijk voorkomen. Daarom bouwen we aan een compacte stad in het groen. Dat doen we door vooral in de stad te verdichten. Juist waar mensen en functies samenkomen, is de dynamiek te vinden. We ontwikkelen op kleinere schaal nieuwe woningen en benutten de ruimte beter.*
- Mengen van functies (wij houden onze sociale voorzieningen, bereikbaarheid, het aantal arbeidsplaatsen, werken en wonen in balans) *We houden wonen, voorzieningen en werken in balans, want dat is een voorwaarde voor kwalitatieve groei. Het aantal banen stijgt evenredig met het aantal inwoners. We vergroten de diversiteit aan functies (veilige woon- en werkplekken) in de stad. We ontwikkelen meer stedelijkheid en dynamiek. Dat doen we ook voor de huidige inwoners. Daarom vinden we het belangrijk om de goede basis die er in de wijken is, op orde te houden. We koesteren bedrijfsruimte in de bestaande stad om de afstand tussen wonen en werken klein te houden. Ook willen we de juiste bedrijven op de juiste plek krijgen om scheefwerken te verminderen. Daarom bieden we bedrijven die daar passen ruimte in gemengde woon-werkgebieden en buurten (wijkconomie). Onze focus hierbij ligt op praktisch opgeleide Enschedeërs en startende ondernemers. Zo maken we werk zichtbaarder en blijft de stad inclusief.*

Barcode

Alle ambities hebben ruimte nodig. We kiezen voor zuinig ruimtegebruik en wij houden onze sociale voorzieningen, bereikbaarheid, het aantal arbeidsplaatsen, werken en wonen in balans met ons inwoneraantal.

Om richting te geven aan de uitwerking hiervan willen we beter weten hoe de ruimte gebruikt wordt in Enschede. Hoe veel ruimte neemt bebouwing in beslag? Wat is het aandeel particuliere bezit (bebouwing en erf) in een leefmilieu. Wat is openbaar? Hoe groot is eigenlijk de openbare ruimte? En vinden we daar ruimte voor onze ambities?

Om meer inzichten te krijgen in de kansen, opgaven en de complexiteit van ruimtelijke opgaven werken we met onze eigen barcode. De Enschedese barcode geeft inzicht hoe de ruimte gemiddeld verdeeld is en wat de programmatische mix is. De barcode helpt ons bij het maken van de ruimtelijke keuzes die nodig zijn om onze ambities en doelen te realiseren.

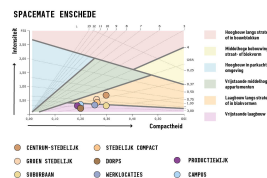
Wat zie je op bovenstaande afbeelding?

De balk geeft weer hoe de ruimte in een leefmilieu wordt gebruikt. Je ziet de footprint van alle gebouwen, het particuliere onbebouwde terrein (erf), de openbare infrastructuur bestaande uit rijbaan, fietspad, voetpad en parkeren plus de onbebouwde openbare groen- en waterruimte. De bebouwing en het erf samen zijn het particulier terrein. Voor de bebouwing is meer zichtbaar dan het grondgebruik. Je ziet de verdeling tussen wonen – werken – voorzieningen (MXI). En binnen wonen zie je de verdeling in grondgebonden woningen en gestapelde woningen en appartementen.

MXI: De MXI (Mixed Use Index) is de verhouding van het vloeroppervlak voor wonen ten opzichte van het totale vloeroppervlak. Een MXI van 1,0 staat gelijk aan 100% wonen in een gebied.

Spacemate

Welke ruimte zit er in de bestaande stad? Om die vraag te beantwoorden hebben we meer informatie nodig dan alleen het ruimtegebruik. In het sturen op het behouden en versterken van de leefkwaliteit in de milieus, maken we gebruik van meer databronnen. De indicatoren komen samen in een mooi werkend overzicht van Herman van den Bosch dat we voor de verbeelding gebruiken: de spacemate.

De afbeelding laat zien hoe de verhouding is tussen intensiteit van bebouwing (FSI), de footprint (GSI) en de gemiddelde hoogte (L). De OSR geeft aan hoe veel mensen er gebruik maken van dezelfde ruimte. In een gebied met veel hoge bebouwing en weinig onbebouwde ruimte maken relatief veel meer mensen gebruik van dezelfde ruimte. Dat beleven we als stedelijkheid. Het kenmerk van de stad is het grote aantal mensen en functies op een klein oppervlakte: de stedelijke dichtheid. Deze dichtheid is op verschillende manieren te bereiken. Bijvoorbeeld wanneer er veel mensen in de ruimte bewegen of verblijven. Hoogbouw is geen synoniem voor stedelijke dichtheid (hoewel veel mensen dat denken).

Intensiteit FSI, de Floor Space Index, is de dichtheidsmaat waarbij we het totale vloeroppervlak van alle verdiepingen van alle gebouwen binnen het leefmilieu delen door het oppervlak van het bijbehorende terrein, zie ook de barcode.

L, is de gemiddelde bouwhoogte.

Voor de leefmilieus in Enschede zijn de indicatoren van de spacemate uitgerekend. De Enschedese spacemate laat zien hoe dicht alle leefmilieus gemiddeld bij elkaar zitten. Binnen de milieus zitten wel wat uitschieters. Toch maakt dit beeld duidelijk waarom we als ambitie hebben opgeschreven: Enschede mag wat meer stedelijkheid hebben om meer onderscheidend te kunnen zijn als Centrumstad in de Euregio. De spacemate helpt ons om de ontwikkelrichting qua stedelijkheid te duiden en te verbeelden.

Om de dichtheden te bepalen kun je gebruik maken van verschillende schaalniveaus, van kavel tot wijk. Wij maken gebruik van het bruto bouwblok.

Landelijk gebied

Het landelijke gebied van Enschede is een gevarieerd landschap met een rijke natuur. Maar de natuur en het landschap staan onder druk. De nood om te werken aan het behoud en de versterking ervan is hoog. We hebben daarom het landschap van het buitengebied van Enschede beschreven en geëvalueerd. Deze landschapswaardering vormde één van de bouwstenen van de Visie landelijk gebied. De landschapswaardering maakt geen keuze voor de functie, maar geeft aan wat landschappelijk gezien mogelijk is in dit type gebied.

Het beleid voor de landschapstypen volgt op de landschapswaardering en -strategieën. De eerste strategie 'inpassen' heeft betrekking op landschappen met een zeer hoge kwaliteit en gaat uit van het behoud van het veelal gave landschap. Elk initiatief moet zorgvuldig worden ingepast in aansluiting op de gebiedskenmerken.

De tweede strategie 'aanpassen' hoort bij een landschap met een hoge waardering. Dit landschap vraagt om herstel en het weer herkenbaar maken van structuren en lijnen die het landschapstype versterken. Bij landschap met een basiskwaliteit geldt een ontwerpopgave voor het maken van een nieuw landschap met een eigen identiteit en samenhang. De oude landschappelijke identiteit is hier geen uitgangspunt. In de gebieden met basiskwaliteit liggen de meeste mogelijkheden voor grootschalige ontwikkelingen van verschillende aard.

Centrum-stedelijk

Centrum-stedelijk

Beschrijving

Het centrum-stedelijk leefmilieu heeft zijn oorsprong in het hart van de stad Enschede. Vanuit dit hart is de stad verder gegroeid. Roombeek, een gebied buiten de binnenstad, heeft ook een centrum-stedelijk leefmilieu.

Dit leefmilieu bevat diverse gebouwen met een hoge cultuurhistorische waarde. Vooral in de historische binnenstad gaat dit samen met hoog-stedelijke functies. Denk aan voorzieningen voor boodschappen, kantoren, recreatie en horeca met daarbij een woonfunctie.

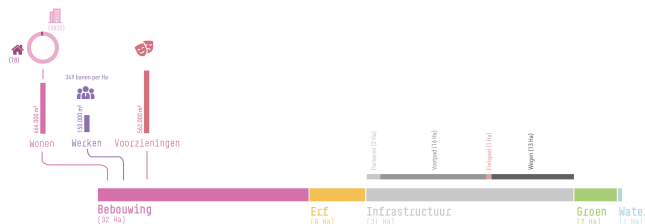
Het centrum-stedelijk leefmilieu bevat de meest diverse mix van functies in de stad (MXI 0,55). De uitdaging is om deze mix van functies in balans te houden met wonen. Er zijn verschillende plekken met veel activiteit en levendige begane grondfuncties. Dat draagt bij aan de dynamiek van het gebied: reuring. Naast reuring zijn er ook plekken waar de woonfunctie iets dominanter is: rust. Rust is een belangrijk element voor de leefkwaliteit in centrum-stedelijke leefmilieus. Naast reuring en rust heeft een stad ook ruis nodig. Plekken waar ruimte is voor geluid, geur en functies (zoals parkeren, laden & lossen).

In dit leefmilieu hebben voetganger en fietser voorrang voor gemotoriseerd verkeer. De straten rondom het centrum-stedelijke leefmilieu zijn nog toegankelijk voor auto's zonder ontheffing. In dit leefmilieu zijn er relatief veel parkeerplaatsen op straatniveau. Dat draagt bij aan hittestress in het gebied vanwege de grote verharde oppervlakken en daardoor het gebrek aan groen.

Dit leefmilieu heeft in haar bodem een grote ruimtevraag. Er ligt veel in de grond en eigenlijk moet er nog meer bij. De beschikbare ruimte is echter beperkt. Bovengrondse technische netwerkvoorzieningen zoals trafo's plaatsen we vaak buiten gebouwen, waardoor we die ruimte niet optimaal benutten.

De historische binnenstad kenmerkt zich door zeer compacte, gesloten bouwblokken. Vaak staan die op privaat terrein en zijn ze bijna volledig bebouwd. De openbare ruimte heeft een aantal pleinvuimtes die wederom verhard zijn. Er is dus een hoge druk op de openbare ruimte.

De blokken in de schil rondom de oude binnenstad hebben in één blok veel verschillende typen bebouwing. De binnenzijde van zo'n blok is soms (semi)openbaar en de parkeerdruk is er hoog. De bijhorende openbare ruimte wordt door erg veel mensen gebruikt. Over het algemeen heeft zo'n blok een wat afwisselende korrelgrootte. Dat betekent dat lange en korte, brede en smallere gebouwen elkaar afwisselen. Binnen een blok zijn er vaak veel verschillende eigenaren.

Barcode huidige centrum-stedelijk leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

Vergroening: In dit leefmilieu zetten we ons maximaal in om te vergroenen. We creëren goed verspreide groene ontmoetingsplekken en we verminderen verharde oppervlakken om hittestress aan te pakken en de omgeving meer klimaatadaptief in te richten.

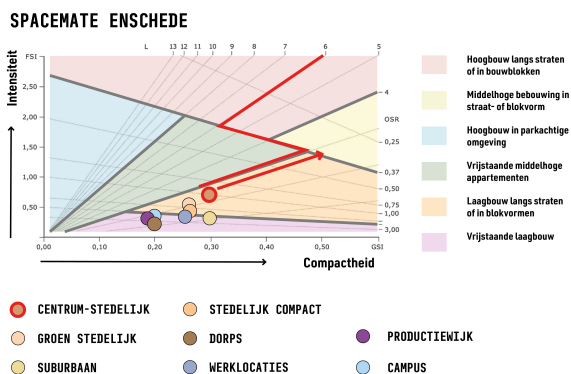
Verdichting van het leefmilieu: De ambitie is om het centrum-stedelijke leefmilieu verder te ontwikkelen met een hogere stedelijke dichtheid. Door het slopen van gebouwen zonder cultuurhistorische waarde kunnen we nieuwbouw toevoegen met meer ruimte voor wonen, werken en voorzieningen. We zien kansen voor het anders inrichten van het bestaande bouwblok, met meer aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte en de toevoeging van groen. Bestaande bouw kan soms worden gesplitst of opgehoogd om extra woonlagen toe te voegen. Dat biedt ook de mogelijkheid om parkeerdruk inpandig op te lossen.

Balans tussen functies: Het in balans houden van de juiste functiemix (MXI van 0,5) is een belangrijke ambitie. We streven naar een hogere mate van levendigheid en dynamiek door meer plekken met activiteit toe te voegen aan het gehele leefmilieu. Denk aan kantoorconcepten en vrijetijdsfuncties in de begane grondlaag. Dit komt de levendigheid op straat ten goede.

- Reuring biedt stedelijke levendigheid langs de belangrijke lijnen en plekken. Daar passen woonvormen bij die een hoog voorzieningenniveau en bijkomende reuring op prijs stellen.
- We willen voorkomen dat belangrijke looproutes en plekken door woonfuncties worden gedomineerd. We ontwikkelen rustzones in de nabijheid van de reuring, zodat er te midden van al deze dynamiek ook heerlijk in stilte gewoond (of gewerkt) kan worden.
- We organiseren de ruiszone aan de rand van het leefmilieu en geven op geschikte plekken meer ruimte voor geluid en geur. We voorkomen dat ruis de reuring en rust verstoort. Hierbij zoeken we naar passende functies en woonvormen.

Bundeling van infrastructuur: Voorzieningen ten behoeve van de ondergrondse infrastructuur plaatsen we zoveel mogelijk inpandig of in semiopenbare ruimten. Zo benutten we de beschikbare ruimte beter.

Ontwikkelrichting

Spacemate ontwikkelrichting centrum-stedelijk leefmilieu – gemeente Enschede

Hogere stedelijkheid: We verhogen de stedelijke dichtheid en dynamiek met als streefbeeld een FSI bandbreedte tussen 1,5 en 3,0. De gemiddelde bouwhoogte in het centrum-stedelijk leefmilieu

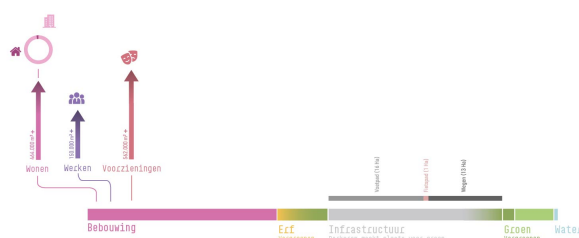
kan naar vier tot zes lagen (gemiddeld L=5). Waarbij we de bebouwing in het Ei koesteren en beschermen.

Nieuwe bebouwing en vergroening: Het centrum-stedelijk leefmilieu kan in Enschede compacter. We kunnen onbebouwde openbare delen en randen van bebouwing bebouwen als we ook het openbaar gebied weten uit te breiden. Dat kan door particulier terrein (erf) naar openbaar gebied te transformeren. Mits we tegelijkertijd kwalitatief openbaar groen toevoegen. We gaan in dit leefmilieu geen vormen van nieuw particulier terrein toevoegen maar juist verminderen.

Verwijderen van verharding en vergroenen van binnenterreinen: Het omvormen van verharde (particuliere) binnenterreinen van bouwblokken naar (openbaar) groen stimuleren we. Dit draagt bij aan een klimaatbestendige en leefbare omgeving.

Autoparkeren en vergroening: In de toekomst wordt maaiveld parkeren niet meer toegepast. We zetten in op parkeren in gebouwen en op afstand. Dit draagt bij aan efficiënter ruimtegebruik en biedt kansen voor ontmoeting.

Centrum Stedelijk - 80 Ha

Barcode gewenst centrum stedelijk leefmilieu – gemeente Enschede

Stedelijk compact

Stedelijk compact

Beschrijving

Het stedelijk compact leefmilieu in Enschede bevindt zich in wijken net buiten het centrum. Deze gebieden kenmerken zich door tuindorpen, voor- en naoorlogse nieuwbouwwijken, en recentere bouwprojecten. Typische wijken zijn onder andere Stadsveld, delen van Roombeek, en delen van Glanerbrug. Grote delen van dit leefmilieu zijn als samenhangende ensembles ontworpen en hebben deze samenhang nog steeds. Andere delen zijn meer historisch gegroeid met een grote diversiteit aan bebouwing.

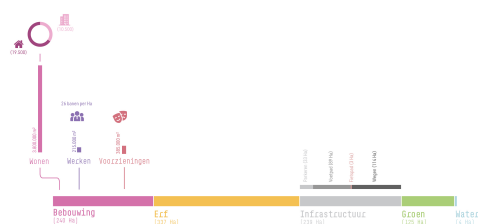
In dit leefmilieu vind je compacte bouwblokken met vooral grondgebonden woningen en tuinen. De particuliere grond neemt veel ruimte in maar de gemiddelde dichtheid is aan de lage kant (FSI 0,59). Dat komt mede door de relatief lage bouwhoogte (L) van gemiddeld 2,1. Recentere nieuwbouw in stedelijk compacte vorm heeft een hogere dichtheid en gaat efficiënter met de schaarse ruimte om in de stad. De bebouwing is compacter, de eigen tuin veel minder en de gebouwen zijn gemiddeld hoger, 3-4 bouwlagen.

Het aandeel particulier terrein (tuinen) is vrij hoog en vaak zijn de tuinen sterk verhard. De parkeerdruk is hoog. Er is weinig parkeerruimte op eigen terrein beschikbaar in de vaak vooroorlogse stedenbouwkundige opzet. In verhouding is het aandeel openbaar groen beperkt en draagt weinig bij aan biodiversiteit.

Functiemenging (zoals wonen, werken en recreëren) was ooit sterker, maar is tegenwoordig afgenomen (MXI 0,84). In dit type leefmilieu waren de verschillende functies van de stad geclusterd en nabij de gebruikers. Dit zorgde voor een levendige en dynamische omgeving waar bewoners ge-

makkelijk toegang hadden tot voorzieningen en diensten. Er zijn relatief veel grondgebonden een-gezinswoningen (ruim 65%), wat de doorstroming binnen de wijk belemmert.

Stedelijk compact - 945 Ha

Barcode huidige stedelijk compact leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

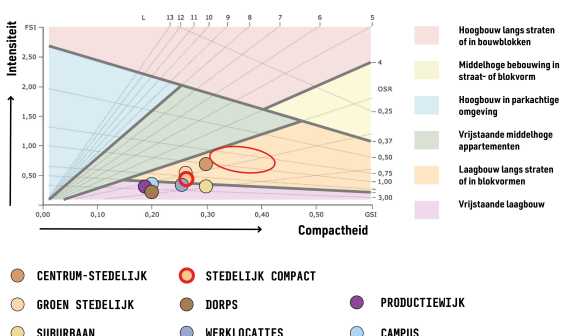
Behoud samenhang in wijken en beperkte verstedelijking: De stedelijk compacte woonbuurten zijn overwegend hooggewaarde leefomgevingen, waar de uitdaging vooral in het openbaar gebied liggen. De vaak planmatig en in samenhang ontworpen buurten willen we koesteren. We willen beperkt ruimte bieden voor nieuwbouw en verdichting.

Vergroenen vraagt om bredere aanpak: het aandeel groen is in deze gebieden te laag. We willen zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het openbaar groen vergroten. We stimuleren de vergroening en herstructurering van particuliere binnenterreinen, voortuinen en overige particuliere grond. We zetten in op minder particuliere grond ten behoeve van meer openbaar groen bij nieuwbouw. Tegelijkertijd moet de kwaliteit van het groen worden verbeterd om bij te dragen aan de biodiversiteit.

Behouden en herstellen stedelijke mix: Het doel is om functies die de dynamiek vergroten zoals werken, winkelen en recreëren binnen dit leefmilieu te koesteren en te versterken. Kleine buurtwinkels, horeca en bedrijvigheid stimuleren we om daarmee meer levendigheid te creëren. Dat doen we met extra aandacht voor strategische locaties zoals hoeken en oude linten. We sturen op het toevoegen van nieuwe woonvormen om de doorstroming in de wijk te bevorderen. Het behouden van het rauwe, karakteristieke randje (overwegend richting werklocaties) van sommige wijken wordt gezien als essentieel. Deze randjes vragen juist om ruimte voor experimenten en creatieve broedplaatsen.

Ontwikkelrichting

SPACEMATE ENSCHEDÉ

Spacemate ontwikkelrichting stedelijk compact leefmilieu – gemeente Enschede

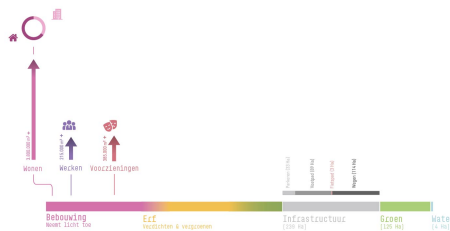
Stedelijkheid: De stedelijke dichtheid kunnen we licht verhogen door middel van nieuwbouw, zonder dat dit ten koste gaat van groene ruimtes. De nieuwbouw kan compacter, met een hogere FSI en

met een gemiddelde hoogte van 3 bouwlagen. Het aandeel eigen grond in nieuwe stedelijk compacte milieus verminderen we ten behoeve van meer groen.

Aandeel groen verhogen: Bij ontwikkelingen zetten we in op het verminderen van het erf. Dit kan vooral door voortuinen te betrekken bij opgaven in de openbare ruimte en door verharde binnenterreinen te vergroenen en (semi)openbaar te maken.

Behoud en versterken infrastructuur: Parkeren is in dit type leefmilieu een grote uitdaging. Vergroenen en herinrichten van de openbare ruimte mag niet ten koste gaan van de schaarse parkeerruimte. Parkeren moet in balans blijven met groenblauwe ontwikkelingen. Dat kan door parkeren op, onder of in gebouwen, op binnenterreinen of op eigen achtererf.

Stedelijk compact - 945 Ha

Barcode gewenst stedelijk compact leefmilieu – gemeente Enschede

Groenstedelijk

Groenstedelijk

Beschrijving

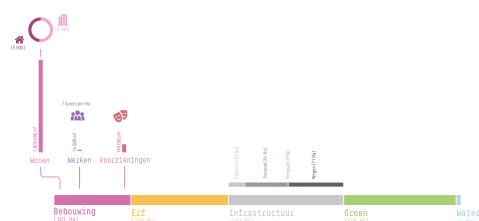
In dit leefmilieu zitten de grote kansen en uitdagingen. In dit type gebieden is veel ruimte voor verdichten en klimaatdoelen. Tegelijkertijd moet ook de leefbaarheid worden verbeterd. Het gaat om de wijken Twekkelerveld (langs het spoor), Deppenbroek, Stadsveld, Boswinkel, Wesselerbrink en Stroinkslanden.

In het leefmilieu groenstedelijk is veel ruimte tussen grote volumes woonblokken (L 3). Die open ruimte zorgt voor een groene uitstraling. De dichtheid is vrij laag (FSI 0,53). In dit milieu zit veel onderbenutte ruimte met potentie voor verstedelijking. De uitgestrekte gazons ogen weliswaar verzorgd en groen, maar ze dragen niet bij aan het verminderen van hittestress en bieden weinig belevingskwaliteit. Ook ondersteunen ze de biodiversiteit nauwelijks. Dit biedt ruimte voor wegen, parkeervoorzieningen en groenvoorzieningen. De plinten van de woongebouwen worden nauwelijks gebruikt en dat resulteert in een onaantrekkelijke uitstraling.

Meestal is er een wijkcentrum aanwezig, maar het aanbod van voorzieningen en de nabijheid daarvan voor alle doelgroepen is beperkt. Dat maakt de toegankelijkheid niet optimaal. De openbare ruimte in deze wijken is vaak niet ingericht voor ontmoeting en sport. Dit biedt kansen om sociale cohesie en fysieke activiteit te bevorderen.

In dit leefmilieu wonen veel mensen op een klein oppervlak, vaak in hoogbouw. Het aandeel appartementen is vrij hoog. De woningen zijn weinig gedifferentieerd en dat belemmert doorstroming. Veel wijken hebben al ingrijpende vernieuwingen ondergaan, zoals de Wesselerbrink.

Groen stedelijk - 534 Ha

Barcode huidige groenstedelijke leefmilieu – gemeente Enschede

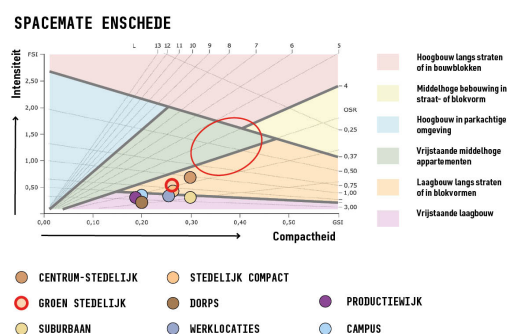
Ambities

Meer kwalitatief groen: De huidige grasvelden willen we omgzetten in kwalitatief hoogwaardig en bruikbaar groen dat de biodiversiteit en belevingskwaliteit ondersteunt. Hierbij is niet de kwantiteit, maar de kwaliteit van groen belangrijk. De openbare ruimte moet worden heringericht met een focus op ontmoeting en sport om sociale interactie en fysieke activiteit te bevorderen. Dit stimuleert bewoners om meer tijd buiten door te brengen.

Nieuwe groenstedelijkheid: Dit milieu biedt veel ruimte voor verdichting mits de mobiliteitsvraagstukken en vooral het parkeren mee aangepakt worden. Het optoppen van bestaande gebouwen, bij bouwen, onbenutte randen bebouwen of herstructuren zijn allemaal kansen. Alle mogelijkheden hebben het doel om de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van dit milieu te versterken. Dit doen we door duidelijk begrensde stedelijke ruimtes met goede plinten en oriëntatie op de straat, met duidelijke voorkanten. Het bebouwen van groene ruimte is in dit milieu ook een optie mits de kwaliteit van het groen mee ontwikkeld wordt.

Mengen en toevoegen van functies: Meer aandacht voor de plinten van flats door levensloopbestendige woningen, voorzieningen of kleinschalige bedrijvigheid toe te voegen. Dit draagt bij aan een levendigere en aantrekkelijkere woonomgeving. Kleinschalige differentiatie in woningtypen maakt doorstroming binnen de wijk mogelijk. Het aanbod van voorzieningen willen we uitbreiden en dichterbij de bewoners brengen, om de toegankelijkheid te verbeteren voor alle doelgroepen.

Ontwikkelrichting

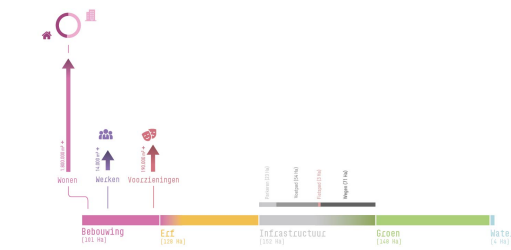
Spacemate ontwikkelrichting groenstedelijk leefmilieu – gemeente Enschede

Hogere mate van stedelijkheid en betere ruimtelijke kwaliteit: We verhogen de stedelijke dichtheid met als streefbeeld een FSI bandbreedte tussen 1,0 en 2,5. Ook gaan we compacter bouwen, minder vrijstaande woonblokken in het groen, meer stedelijke bouwblokken met een gevarieerde rand. De bouwhoogte is hoger nabij voorzieningen en wordt lager richting de randen (gemiddeld L=4,5).

Openbare ruimte beter inrichten: We kunnen de grote hoeveelheid infrastructuur verminderen of efficiënter inzetten. Dit vraagt anders kijken naar mobiliteit. Door parkeren in hub's of clusters ontstaat extra ruimte voor groen en dus ook voor bebouwing en verdichting. Nieuwe type woongebouwen

met meer verbinding naar de openbare ruimte stimuleren ontmoeting, verminderen eenzaamheid en bevorderen bewegen. Met deze koers kunnen we investeringen in de leefbaarheid in deze gebieden mogelijk maken.

Groen stedelijk - 534 Ha

Barcode gewenst groenstedelijk leefmilieu – gemeente Enschede

Suburbaan

Suburbaan

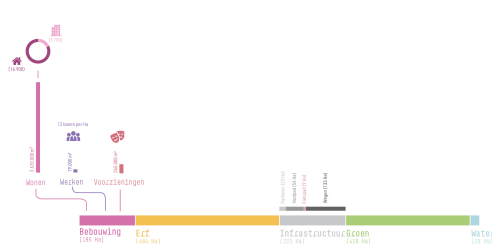
Beschrijving

Het leefmilieu suburbaan functioneert als een overgangszone tussen stad en buitengebied. Hoewel het deel uitmaakt van de stedelijke omgeving, bevat het meer groene aspecten dan andere stedelijke leefmilieus. Het is ontworpen met moderne inzichten en biedt ruimte voor groene omgevingen en biodiversiteit, maar is sterk autogericht. Parkeren is vaak centraal geregeld of gebeurt op eigen terrein.

Dit leefmilieu kenmerkt zich door een grote verscheidenheid aan woningtypologieën, van villawijken met grote percelen tot gemengde buurten met vrijstaande huizen, twee-onder-een-kapwoningen en rijtjeswoningen op compactere kavels. De dichtheid is vrij laag (FSI 0,43) en past bij de identiteit. Er is weinig functiemenging (MXI 0,9). Het biedt rust, ruimte en groen, maar heeft beperkte mogelijkheden voor doorstroming. Er zijn weinig geschikte woningen voor één- of tweepersoonshuishoudens en senioren.

De voorzieningen in dit leefmilieu zijn beperkt. Hoewel er soms een klein winkelcentrum aanwezig is, ligt het leefmilieu ver van het stadscentrum. Daardoor zijn de meeste bewoners afhankelijk van de auto voor hun dagelijkse boodschappen.

Suburbaan wonen - 1.351 Ha

Barcode huidige suburbaan leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

De ambities zijn gericht op behoud van de leefkwaliteit en niet op groei of verdere ontwikkelingen.

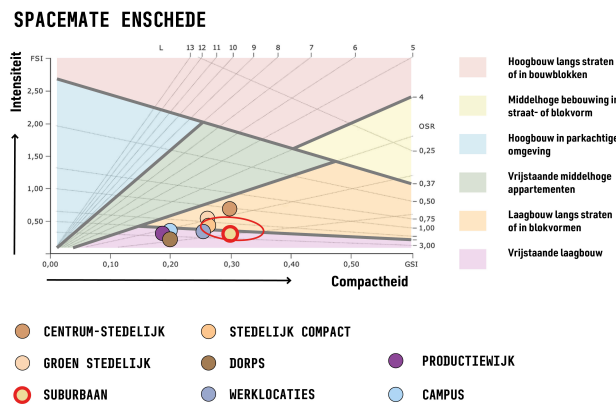
Toevoegen van geschikte woningen voor senioren en zorgbehoevenden: Het leefmilieu suburbaan wonen moet zich verder ontwikkelen om aantrekkelijk te zijn voor alle generaties. Dit betekent het creëren van nieuwe woonvormen zoals nultredenwoningen, in combinatie met woonzorgclusters of ontmoetingsplekken.

Verdichten rond winkelcentra (ontmoetingsplekken): Hier kan de bebouwing worden verhoogd en kunnen werk- en woonruimtes worden toegevoegd. Dat draagt bij aan een levendige omgeving zonder de groene ruimte aan te tasten.

Behouden en versterken van het groen: Het behouden en versterken van de bestaande rust, ruimte en groenvoorzieningen is belangrijk. Actief gemeentelijk groenbeheer en prikkels voor bewoners moeten versterking tegengaan en de groene ruimte behouden. Dit draagt bij aan de biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving.

Beperkte ingrepen in particuliere woningen: Kavels kunnen worden gesplitst en onbebouwde delen of randen van het gebied kunnen worden bebouwd om nieuwe voorkanten naar de openbare ruimte te creëren. Grootschalige ingrepen zijn niet wenselijk en moeten per geval worden beoordeeld.

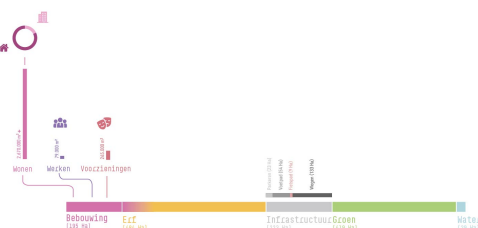
Ontwikkelrichting

Spacemate ontwikkelrichting suburbaan leefmilieu – gemeente Enschede

In het suburbane leefmilieu zien we weinig ontwikkelruimte behalve rondom de winkelcentra (ontmoetingsplekken).

Suburbaan wonen - 1.351 Ha

Barcode gewenst suburbaan leefmilieu – gemeente Enschede

Dorps

Centrum dorps

Centrum dorps

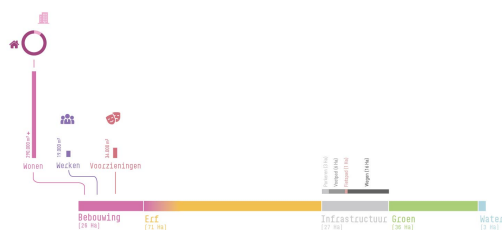
Beschrijving

Het leefmilieu dorps biedt een unieke mix van landelijke charme en kleinstedelijke voorzieningen. Het gaat om de dorpskernen Lonneker, Boekelo en Usselo. Hoewel deze dorpen zelfstandig zijn, liggen ze dicht genoeg bij het stedelijke gebied om toegang te hebben tot essentiële diensten en voorzieningen. Dit maakt het gebied vooral aantrekkelijk voor ouderen en gezinnen, vanwege de basisvoorzieningen zoals winkels, zorgfaciliteiten en ontmoetingsplekken (MXI 0,84).

Het dorps milieu is in zijn ruimtelijke stedelijkheid (FSI 0,39) vergelijkbaar met een suburbane leefomgeving en bestaat grotendeels uit grondgebonden woningen met tuin. Het dorps leven speelt zich hier -meer dan in de andere leefmilieus- af op de eigen grond. Het toevoegen van eentonige woonwijken zou het dorps karakter bedreigen. Vooral omdat moderne woonwijken kleinere kavels hebben en meer op het suburbane leefmilieu lijken. Daardoor sluiten ze niet aan op de dorps kwaliteit. Het ontbreken van geschikte woonvormen in gestapelde bouw belemmert de doorstroming in dit leefmilieu.

De dorpscentra bevatten een mix van historische en moderne gebouwen, met kleinschalige lokale bedrijven en ambachtelijke winkels. Het openbaar vervoer is beperkt en bevindt zich aan de rand van de dorpen. Dat beïnvloedt de bereikbaarheid.

Centrum dorps - 162 Ha

Barcode huidige dorps leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

De ambitie is om het leefmilieu aantrekkelijk en functioneel te houden voor alle generaties (koesteren), met mogelijkheden voor een wooncarrière en sociale interactie. Dit bereiken we door het versterken van voorzieningen zoals zorg, winkels en ontmoetingsplekken, die voorzien in de behoefte van bewoners in verschillende levensfasen.

Het behoud van het dorps karakter is essentieel, wat betekent dat er zorgvuldig met nieuwe woonwijken moet worden omgegaan om eentonigheid te voorkomen. Er wordt gestreefd naar een leefomgeving waar de nabijheid van voorzieningen centraal staat en waarin functiemenging en werkgelegenheid in het dorp worden gestimuleerd.

Behoud en versterking van voorzieningen: Verbeteren van lokale winkels, zorgvoorzieningen en ontmoetingsruimten om bewoners van alle leeftijden te ondersteunen.

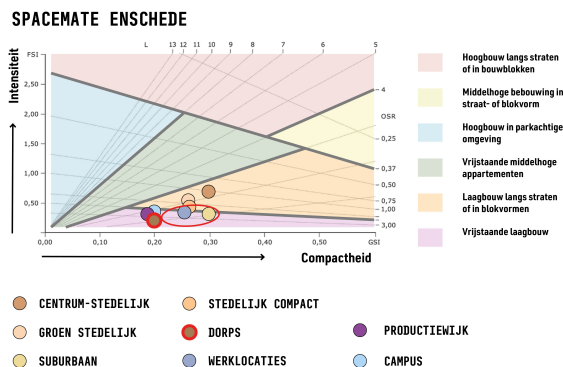
Functiemenging en werkgelegenheid : Stimuleren van kleine bedrijven en toerisme, en behoud van lokale werkgelegenheid door functiemenging in het dorpscentrum te ondersteunen.

Vermijden van eentonigheid: Ontwikkeling van gemengde woonwijken die dorps van karakter blijven, met verdichting langs belangrijke infrastructuurassen om woonruimte toe te voegen zonder het authentieke dorpskarakter te verliezen.

Verbetering van bereikbaarheid: Plaatsing van openbaar vervoer aan de rand van de dorpen langs doorgaande wegen om de bereikbaarheid van het gebied te vergroten.

Sociale samenhang en ontmoetingsplekken: Creëren van centrale ontmoetingsplekken en dorpscentra die fungeren als het hart van de gemeenschap, waar sociale interactie en lokale activiteiten plaatsvinden.

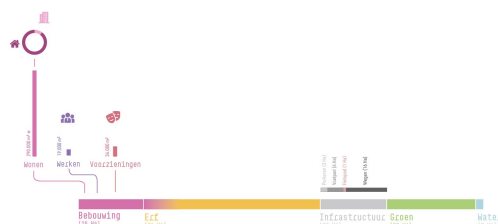
Ontwikkelrichting

Spacemate ontwikkelrichting dorps leefmilieu – gemeente Enschede

In het dorps leefmilieu zien we weinig ontwikkelruimte. Nieuwe woonvormen moeten rondom de dorpskernen (ontmoetingsplekken) zorgen voor meer doorstroming. Rondom de dorpskernen en ontmoetingsplekken in het dorp kan de dichtheid licht hoger blijven (FSI 0,5) met behoud van het dorps karakter, de nieuwe dorpelijkheid.

Centrum dorps - 162 Ha

Barcode gewenst dorps leefmilieu – gemeente Enschede

Campus

Campus

Beschrijving

Het leefmilieu campus omvat niet alleen onderwijsinstellingen zoals de Universiteit Twente, maar ook gespecialiseerde bedrijven en instellingen voor onderzoek, sport, zorg en ondernemen. Denk bijvoorbeeld aan het Roessingh en de Stadscampus.

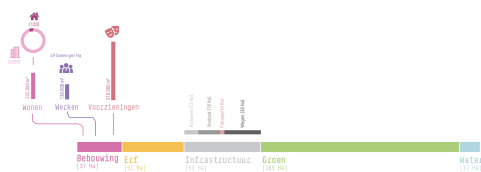
Dit leefmilieu bevat woonfuncties, voornamelijk gericht op studenten en werknemers. En het biedt voorzieningen zoals sportfaciliteiten, horeca, cultuur, detailhandel, zorg, en ontmoetingsplekken voor haar bewoners. Via OV, fiets- en wandelpaden en autowegen is dit leefmilieu goed bereikbaar. De parkeerinfrastructuur ligt verspreid dat zorgt voor inefficiënt ruimtegebruik.

Campus kenmerkt zich door hoogwaardige groene of bosrijke gebieden. Dit leefmilieu heeft beperkte interactie met omliggende leefmilieus. Het functioneert soms als een eiland binnen de stad. De ruimtelijke structuur van campus heeft een ideale opbouw, die we niet optimaal en volledig benutten. De dichtheid is vrij laag (FSI 0,47) en biedt ruimte.

Het kloppend hart van dit leefmilieu zijn de centrale hoofdgebouwen en voorzieningen. Hier vindt veel activiteit en interactie plaats. De pleinen en open ruimte zijn voor ontmoeting. Ze bieden een plek voor evenementen, sociale bijeenkomsten, of gewoon om te ontspannen. Er zijn groenvoorzieningen, sportfaciliteiten en er is recreatie. We willen dat de aangrenzende buurten en wijken daar meer gebruik van kunnen maken.

Campus heeft een aantal clusters van gebouwen die gemiddeld vrij laag (L 2,09) zijn. Deels heeft wonen er een plaats (MXI 0,53). Looproutes en doorgangen verbinden de verschillende gebouwen met elkaar. Gespecialiseerde onderzoekscentra en hightech laboratoria bevinden zich in meer afgelegen of specifiek aangewezen gebieden van de campus. Campus fungeert ook als experimenteelocatie voor innovatieve ideeën. Het is zo ontworpen dat ze functionaliteit en esthetiek combineert. De UT campus combineert historische elementen met moderne bouwstijlen om zowel traditie als vooruitgang uit te stralen.

Campus - 335 Ha

Barcode huidige campus leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

Versterken groene kwaliteiten: Een campus leefmilieu moet haar groene en bosrijke omgeving koesteren. Hier liggen veel kansen voor een gezonde stedelijke leefomgeving. We maken ruimte vrij voor groen, bewegen en recreatie door het ontwikkelen van autovrije gebieden en het clusteren auto's in hubs aan de rand van een campus.

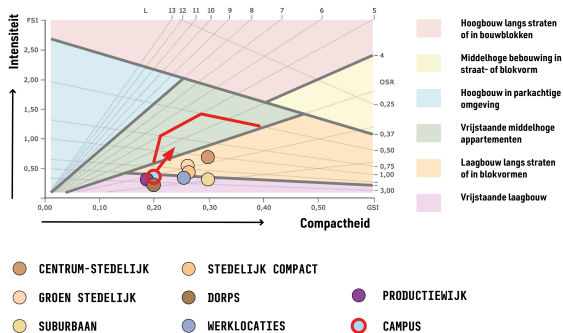
Verbinden groene kwaliteiten: We willen de verbinding van het campus leefmilieu met de stad versterken. Dat doen we door het gebruik van groene ruimtes te stimuleren en te faciliteren. Bijvoorbeeld door samenwerking met onderwijsinstellingen en sportparken. Ook voor de klimaatopgaven biedt dit milieu veel kansen en ruimte.

Mengen en toevoegen van functies: Functies en voorzieningen mengen we, waarbij er doelgroep specifieke woonvormen komen. Met als doel de sociale interactie stimuleren en de verbinding met de omliggende wijken versterken. We willen in dit leefmilieu veel meer functiemenging. Nu hebben sommige delen van dit leefmilieu een MXI van 0 (0% wonen) of 1 (100% wonen) en dat is geen goede balans voor een toekomstbestendig en inclusief milieu.

Kansen voor verdichting: Verdichting van bebouwing door optoppen (L gemiddeld verhogen) in bestaande clusters. Bijvoorbeeld door het aanvullen van clusters en het bebouwen van onbebouwde delen of randen (hogere gebouwen) aan clusters. Dat doen we zonder de landschappelijke kernkwaliteiten aan te tasten. We bouwen hoger in plaats van meer grondgebonden ruimte in te nemen.

Ontwikkelrichting

SPACEMATE ENSCHEDÉ

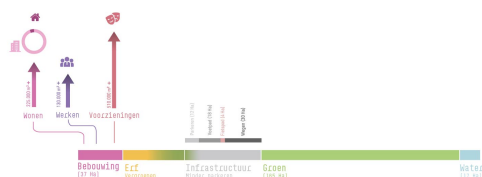
Spacemate ontwikkelrichting campus leefmilieu – gemeente Enschede

Hogere stedelijkheid en intensiveren van functies: We verhogen de stedelijke dichtheid op plekken met dynamiek met als streefbeeld een FSI bandbreedte tussen 1,0 en 2,0. De gemiddelde bouwhoogte in het campus leefmilieu kan omhoog. We zoeken naar mogelijkheden en bebouwing die meer de hoogte in gaat dan de gemiddelde 2 bouwlagen.

Verminderen en vergroenen (particulier) erf: Het relatief grote ruimtebeslag van particulier terrein willen we verminderen.

Clusteren van parkeren: Verdichten en vergroenen faciliteren we samen met het reduceren van maaierveld parkeren op een campus.

Campus - 335 Ha

Barcode gewenst campus leefmilieu – gemeente Enschede

Werklocaties

Werklocaties

Beschrijving

Het leefmilieu werklocaties omvat formele werklocaties die variëren van zware industrie tot kantoor-omgevingen. Bedrijven zijn geclusterd om overlast te beperken en om ruimte te geven voor hun activiteiten.

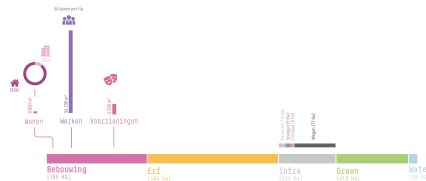
De werklocaties verschillen soms sterk van elkaar. De overeenkomst zit in de functiemix, ze zijn vrijwel overal vooral gericht op werken. De functies binnen dit leefmilieu zijn sterk gescheiden, met een beperkte functiemenging (MXI 0,05) en weinig voorzieningen zoals winkels, recreatie of ambachtelijke bedrijven. Werknemers worden nu niet verleid in hun pauze naar buiten te gaan. Ook bewoners van omliggende buurten gaan nu niet naar een werklocatie.

Wonen is meestal niet mogelijk, behalve in bedrijfswoningen, en er zijn weinig creatieve of innovatieve werkruimtes. Voor bedrijven die niet in gemengde gebieden passen, hebben we bedrijventer-reinen waar bedrijven met hogere milieucategorieën kunnen landen.

Onze werklocaties hebben doorgaans een lage bebouwingsdichtheid (FSI 0,42), ook de kantoorlocaties. De beperkte hoogte (L 1,6) maakt het gebruik van de grond vrij inefficiënt. De verhouding tussen bebouwing en kavel is vrij laag. Vaak vinden opslag, parkeren en andere functies buiten de gebouwen plaats. Met functionele restruimtes rondom bedrijfsgebouwen zorgt dit voor rommelig en inefficiënt ruimtegebruik.

In dit leefmilieu is er weinig ruimte voor groen. De functionele infrastructuur is dominant aanwezig. Ruimtes voor ontmoeting, ontspanning of een mooie route om te wandelen in de pauze ontbreken meestal. In de gebieden ontbreekt vaak een voetgangersvriendelijke infrastructuur. Hoewel het gebied goed bereikbaar is via grote infrastructuren zoals snelwegen, is de toegankelijkheid via openbaar vervoer beperkt. Voor veel werknemers ontbreekt een alternatief dus komen ze voornamelijk met de auto.

Werklocaties - 714 Ha

Barcode huidig werklocaties leefmilieu – gemeente Enschede

Ambities

Ruimte-efficiëntie en verdichting van de werklocaties: We zien veel kansen en mogelijkheden om dit leefmilieu in de toekomst efficiënter in te richten, door een hogere bebouwingsdichtheid. De vergroting van de bebouwingshoogte gecombineerd met een passende uitbreiding van de footprint zal de ruimte-intensiteit verbeteren.

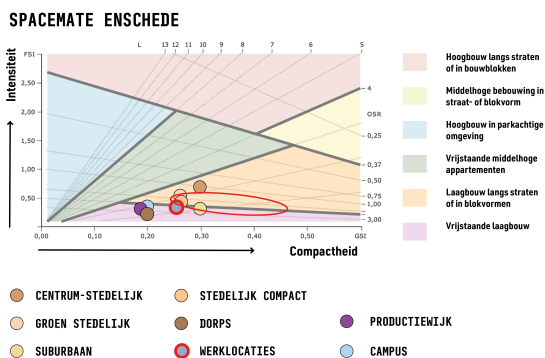
Door de het intensiveren van de bebouwing wordt het mogelijk om energiehubs te creëren (waar bedrijven energie onderling kunnen uitwisselen) en netcongestie aan te pakken.

We blijven zorgvuldig omgaan met de beperkt beschikbare ruimte voor bedrijvigheid die een hoge milieuzonering nodig heeft. Deze bedrijven zijn namelijk essentieel voor het verdienvermogen van Enschede. Ook is deze ruimte nodig om effectief in te zetten op de transitie naar een circulaire economie.

Verblijfskwaliteit en gezonde werkomgeving ontwikkelen: De verduurzaming van bestaande werklocaties heeft een hoge prioriteit. Bedrijventerreinen spelen een belangrijke rol in de energieopwek, -opslag en -besparing. Dit leefmilieu draagt namelijk bij aan de CO₂-reductie en energie- en warmtetransitie van de stad. We willen een aantrekkelijkere (werk)omgeving met meer groenvoorzieningen. Functiemenging en secundaire functies We streven naar een hogere mix aan functies (MXI verhogen) op daarvoor geschikte werklocaties om de verblijfskwaliteit en het vestigingsklimaat te versterken. Dit draagt ook bij aan het reduceren van verkeersbewegingen.

Waar dit qua milieunormen en profiel kan combineren we bedrijven met kantoren, ambachtelijke en creatieve bedrijven, en recreatieve voorzieningen. Dit maakt het gebied aantrekkelijker voor een breder scala aan bedrijven en werknemers. Het biedt kansen voor creatieve broedplaatsen en evenementen.

Ontwikkelrichting

Spacemate ontwikkelrichting werklocaties leefmilieu – gemeente Enschede

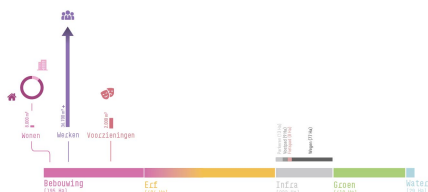
In het leefmilieu werklocatie zit nog veel ruimte voor de opgaven.

Verdichting en hoogteaccenten: Het intensiveren van bebouwing op de bedrijventerreinen (FSI tussen 0,5 en 1,0) door het stapelen (L 2 of hoger) van bedrijfsruimten en opslag. Dat doen we met extra aandacht voor het toevoegen van hoogteaccenten op representatieve plekken.

Kavels efficiënter gebruiken: Naast het stapelen van functies moeten we deze functies ook meer integreren in de bebouwing. Dan gebruiken we de kavels beter en efficiënter. Centraal parkeren en andere oplossingen voor parkeren in combinatie met hubs zijn ook een middel om ruimte te besparen. Veel restruimte op kavels wordt niet ingezet voor vergroening, hier ligt een makkelijke kans.

Herstructuren: Op oudere bedrijventerreinen biedt herstructurering een kans om structureel ruimte te ontwikkelen voor groen, klimaatopgaven en verblijfskwaliteit. We zorgen voor efficiënter gebruik van de bestaande bedrijventerreinen. Dat geven we prioriteit boven het ontwikkelen van nieuwe terreinen. Wel vergroten we de ruimte voor bedrijven met circa 30 hectare. Hiervoor realiseren we conform Raadsbesluit onder andere een nieuw bedrijventerrein in het landelijk gebied. In het Havengebied sturen we scherper op het gezondeerde bedrijventerrein.

Werklocaties - 714 Ha

Barcode gewenst werklocaties leefmilieu – gemeente Enschede

Productiewijk

Productiewijk

Beschrijving

Een productiewijk is een leefmilieu dat we in Enschede maar op één plek kennen, de locatie rondom de Performance Factory en Polaroid. Het is een gebied dat is getransformeerd van een monofunctioneel economisch gebied naar een dynamisch gemengd gebied waar wonen, werken, en recreatie op natuurlijke wijze samenkomen. In deze wijk blijven economische functies zoals productie en creatieve industrieën dominant. We willen wonen integreren op een evenwichtige manier.

De wijk trekt kleinere bedrijven, makers en creatieven aan en biedt ruimte voor meer voorzieningen, retail en leisure. Dat draagt bij aan een 18-uurs levendigheid. Dit leefmilieu is een belangrijke bijdrager aan de principes van de omgevingsvisie: zuinig omgaan met de ruimte en alle functies in balans. Het milieu biedt de agglomeratie voordelen van een stedelijke omgeving door het samengaan van wonen, werken en voorzieningen.

De kracht van de wijk ligt in de diversiteit van bedrijven die elkaar versterken en de synergie tussen werk- en woonfuncties. De openbare ruimte, met ecologisch groen op ongewone plekken, en ruigere, industriële kenmerken vormen de basis voor een aantrekkelijke woon- en werkomgeving.

Wekwijk - 3,8 Ha

Barcode huidige leefmilieu productiewijk – gemeente Enschede

Ambities

Ruimtelijke inrichting en typologie: Het ontwikkelen van een mix van oude industriële complexen met nieuwe bouw, met een gemiddelde bouwhoogte van 3-6 lagen. Optoppen en herstructureren van minder toekomstbestendige gebouwen biedt kansen voor verdichting en stedelijke groei.

Leefbare omgeving: Invoegen van ecologisch groen op ongewone plekken en het omvormen van grote verharde oppervlakken, zoals parkeerterreinen, naar natuurinclusieve daken en pleinen.

Gemengde functies: Een naadloze integratie van werk, wonen en recreatie, waarbij wonen op een manier wordt toegevoegd die de bestaande werkfunctie ondersteunt (MXI 0,35-0,5).

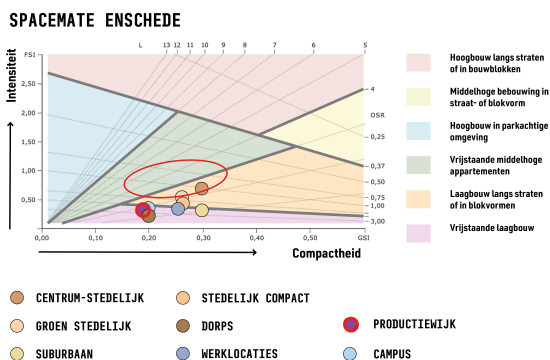
Duurzame ontwikkeling : De wijk moet een voorbeeld zijn van duurzaamheid, met aandacht voor ecologische waarden, circulaire economie, en slimme productietechnieken.

Ruimte voor kleinere en creatieve bedrijven : Het stimuleren van de komst van meer kleine bedrijven, creatieve makers, co-working spaces en high-tech industrieën die bijdragen aan de dynamiek van de wijk.

Sociale en culturele integratie: Een diverse, talentgerichte gemeenschap bevorderen, ondersteund door broedplaatsen met een rauw karakter en ruimtes voor culturele en sociale activiteiten. We zetten in op behoud van ruige plekken, niet alles hoeft opgeknapt. Hergebruik van gebouwen staat centraal voor betaalbare werkruimtes.

Toekomstbestendige mobiliteit : Een wijk die toegankelijk is via alle modaliteiten, met aandacht voor nieuwe vormen van collectieve en gedeelde mobiliteit.

Ontwikkelrichting

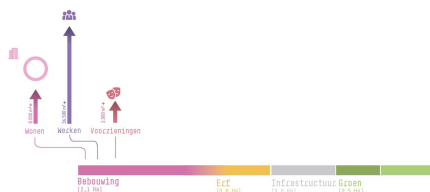
Spacemate ontwikkelrichting productiewijk leefmilieu – gemeente Enschede

Verdichting en hogere stedelijkheid: We verhogen de stedelijke dichtheid richting een FSI van 1,0-1,5 met gemiddeld bouwhoogte tussen 3-6 lagen. In dit milieu zien we nadrukkelijk kansen voor hogere gebouwen om het silhouet van dit grootschalige milieu te verrijken.

Compact bouwen: We realiseren stedelijkheid door compacte en grotere gebouwen en bouwblokken in een industrieel landschap. We zetten in op openbare en semiopenbare (collectieve) ruimtes. Het aandeel particuliere grond gaan we sterk beperken, ook voor bedrijven. Dat vraagt om incompacte oplossingen in ons economische programma dat bij andere werklocaties op de kavel opgelost wordt.

Industrieel landschap: We reduceren de verkeersruimte tot een minimum wat om duurzame en nieuwe mobiliteitsoplossingen vraagt. We ontwikkelen groene plekken, pocketparks en andere vormen van stedelijk groen met een hoge waarde voor mens, plant en dier.

Creatieve productiewijk - 3,8 Ha

Barcode gewenst productiewijk leefmilieu – gemeente Enschede

Veldontginning

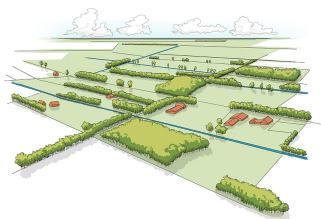
Veldontginning met een basiswaarde

We helpen de natuur in een veldontginning met een basis waarde, door nieuwe landschapselementen aan te leggen. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in een veldontginning.

Jonge ontginningsgronden basis waarde dit betekent dat strategie transformeren van toepassing is. Bij het landschap met basiskwaliteit is de oude landschappelijke identiteit geen uitgangspunt bij de vormgeving van nieuwe ontwikkelingen. Hier geldt een ontwerpogave voor het maken van een nieuw landschap met een eigen identiteit en samenhang.

Veldontginningen zijn met name heidegebieden die omgevormd zijn tot landbouwgrond. Je herkent ze aan rechte wegen. Langs die rechte wegen staan laanbomen of soms ook houtsingels. De veldontginningen bestaan uit grote rechthoekige agrarische percelen. Ook kun je hier bossen en bosjes

aantreffen. Deze bossen zijn blokvormig met strakke randen. Er is maar weinig bebouwing in het in de veldontginning.

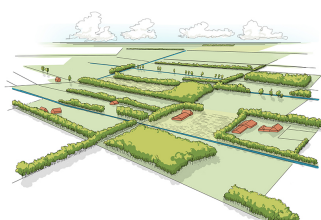

Veldontginning met een hoge waarde

We helpen de natuur in een veldontginning met een hoge waarde, door voor de bestaande landschapselementen te zorgen. Dat doen we door die landschapselementen te onderhouden en waar nodig te herstellen. Maar we leggen ook nieuwe landschapselementen aan. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in een veldontginning.

Jonge ontginningsgronden hoge waarde betekent dat strategie 'aanpassen' van toepassing is. Dit landschap vraagt om herstel en het weer herkenbaar maken van structuren en lijnen die het landschapstype versterken.

Veldontginningen zijn met name heidegebieden die omgevormd zijn tot landbouwgrond. Je herkent ze aan rechte wegen. Langs die rechte wegen staan laanbomen of soms ook houtsingels. De veldontginningen bestaan uit grote rechthoekige agrarische percelen. Ook kun je hier bossen en bosjes aantreffen. Deze bossen zijn blokvormig met strakke randen. Er is maar weinig bebouwing in het in de veldontginning.

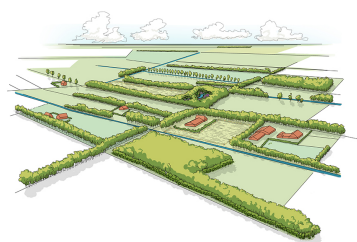

Veldontginning met een zeer hoge waarde

We helpen de natuur in een veldontginning met een zeer hoge waarde, door goed te zorgen voor de bestaande landschapselementen. Dat doen we door die landschapselementen te onderhouden en waar nodig te herstellen. Als we nieuwe landschapselementen aanlegget, brengen we vooral verdwenen elementen terug. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in een veldontginning.

Jonge ontginningsgronden zeer hoge waarde betekent dat strategie inpassen van toepassing is. Dit gaat uitvan het behoud van het veelal gave landschap. Elk initiatief moet zorgvuldig worden ingepast in aansluiting op de gebiedskenmerken.

Veldontginningen zijn met name heidegebieden die omgevormd zijn tot landbouwgrond. Je herkent ze aan rechte wegen. Langs die rechte wegen staan laanbomen of soms ook houtsingels. De veldontginningen bestaan uit grote rechthoekige agrarische percelen. Ook kun je hier bossen en bosjes aantreffen. Deze bossen zijn blokvormig met strakke randen. Er is maar weinig bebouwing in het in de veldontginning.

Het oude hoevenlandschap

Het oude hoevenlandschap met een basiswaarde

We helpen de natuur in een oud hoevenlandschap met een basis waarde, door vooral nieuwe landschapselementen aan te leggen. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in het oude hoevenlandschap.

Oude hoevenlandschap basis waarde dit betekent dat strategie transformeren van toepassing is. Bij het landschap met basiskwaliteit is de oude landschappelijke identiteit geen uitgangspunt bij de vormgeving van nieuwe ontwikkelingen. Hier geldt een ontwerpogave voor het maken van een nieuw landschap met een eigen identiteit en samenhang.

De oude hoevelandschappen zijn de historische boerenerven en akkerbouwcomplexen uit de (late) middeleeuwen. Dit landschap bestaat uit kleinschalige grillige velden met houtwallen rondom open en bolle essen.

Het oude hoevenlandschap met een hoge waarde

We helpen de natuur in een oud hoevenlandschap met een hoge waarde, door voor de bestaande landschapselementen te zorgen. Dat doen we door die landschapselementen te onderhouden en waar nodig te herstellen. Maar we leggen ook nieuwe landschapselementen aan. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in het oude hoevenlandschap.

Oude hoevenlandschap hoge waarde betekent dat strategie 'aanpassen' van toepassing is. Dit landschap vraagt om herstel en het weer herkenbaar maken van structuren en lijnen die het landschapstype versterken.

De oude hoevelandschappen zijn de historische boerenerven en akkerbouwcomplexen uit de (late) middeleeuwen. Dit landschap bestaat uit kleinschalige grillige velden met houtwallen rondom open en bolle essen.

Het oude hoevenlandschap met een zeer hoge waarde

We helpen de natuur in een oud hoevenlandschap met een zeer hoge waarde, door goed voor de bestaande landschapselementen te zorgen. Dat doen we door die landschapselementen te onderhouden en waar nodig te herstellen. Als we nieuwe landschapselementen aanleggen, brengen we vooral verdwenen elementen terug. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in het oude hoevenlandschap.

Oude hoevenlandschap zeer hoge waarde betekent dat strategie inpassen van toepassing is. Dit gaat uitvan het behoud van het veelal gave landschap. Elk initiatief moet zorgvuldig worden ingepast in aansluiting op de gebiedskenmerken.

De oude hoevelandschappen zijn de historische boerenerven en akkerbouwcomplexen uit de (late) middeleeuwen. Dit landschap bestaat uit kleinschalige grillige velden met houtwallen rondom open en bolle essen.

Boslandschap

Boslandschap met een zeer hoge waarde

We helpen de natuur in een boslandschap met een zeer hoge waarde, door goed voor de bestaande landschapselementen te zorgen. Dat doen we door die landschapselementen te onderhouden en waar nodig te herstellen. Als we nieuwe landschapselementen aanleggen, brengen we vooral verdwenen elementen terug. In hoofdstuk 3 van het Natuur- en Landschapsplan lees je alles over de landschapselementen in het boslandschap.

Boslandschap zeer hoge waarde betekent dat strategie inpassen van toepassing is. Dit gaat uitvan het behoud van het veelal gave landschap. Elk initiatief moet zorgvuldig worden ingepast in aansluiting op de gebiedskenmerken.

De bosgebieden zijn vaak aangelegd voor de bosbouw of als jachtbos voor landgoedeigenaren op de voormalige woeste/heide gronden. Bosgebieden bestaan natuurlijk uit bos, maar vaak liggen in die bossen ook velden.

Landbouw

Binnen alle landschapstypen zijn gebieden met Landbouw aanwezig. We zien ook in de toekomst een belangrijke rol voor de grondgebonden landbouw in het buitengebied. Daarbij hebben we een voorkeur voor landbouw op basis van onderstaande uitgangspunten.

Een duurzame bedrijfsvoering met kringlooplandbouw als uitgangspunt. De productie van veevoer en de afzet van mest vindt in lokale samenwerking plaats. De melkveehouderijbedrijven gebruiken de omvangrijke schil aan kleinere nevenbedrijven in Enschede.

Een verbrede bedrijfsvoering die -naast de agrarische productie- bijdraagt aan bijvoorbeeld waterbeheer, ecologie (natuurinclusieve landbouw), landschap, recreatie, educatie en energieproductie.

Een meer op de stad betrokken bedrijfsvoering. Met meer directe afzet van lokale en regionale kwaliteitsproducten aan de stedelijke bevolking. Korte transportafstanden zijn duurzaam. Een korte keten maakt hogere opbrengsten voor de producent mogelijk en versterkt de onderlinge betrokkenheid van stad en land. De stedeling krijgt ook meer kennis en begrip voor de agrarische sector. De verkorting van deze ketens vraagt om samenwerking tussen de agrarische bedrijven. Het is echter een keuze die de agrarische ondernemer zelf maakt.

Gebiedsontwikkeling groei Centrumstad

Spoorzone Hengelo - Enschede (SHE)

In de SHE stedelijk gebied maken we het innovatieve karakter van Enschede meer zichtbaar voor talent, bedrijven en bezoekers. Dat doen we door uitvoering te geven aan de gebiedsstrategie van het Kennispark. En door langs en op knooppunten in de SHE ruimte te plannen voor nieuwe bedrijven, startups en creatieve broedplaatsen. Wij ontwikkelen nieuwe en onderscheidende stedelijke woon- en werkgebieden. Hierin mengen we wonen en werken in hoge(ere) dichtheden. Dat betekent meer woningen en werkplekken in de bestaande stad. Een nieuwe vorm van stedelijkheid die we in Enschede minder kennen maar wel al veel zien in andere universiteitssteden. We beschermen de unieke erfgoedwaarden van de universiteitscampus en faciliteren de groei ervan voor de toekomst.

Door het bieden van extra woon- en werkruimte in de stad sparen we ons landschap. Ook voorkomen we dat reisafstanden groot worden. We ontwikkelen leefconcepten waarin we woonwensen van mensen en ontwikkelingsvragen van bedrijven zoveel mogelijk in stedelijke leefmilieus mogelijk maken. We investeren in de aantrekkelijkheid van de stad voor jong talent. Dat doen we door voorzieningen te realiseren via woningbouw, cultuur, evenementen, vrijetijd, city marketing en sport.

Bijna 22% (35.000 inwoners) van onze bevolking is student. Enschede studentenstad moet overal in de SHE voelbaar zijn. Daarom gaan we functies voor studenten zoals werkplekken, horeca en wonen mengen. Dat doen we op logische plekken om zo het gevoel van een studentenstad te vergroten.

Bronpunten Deppenbroek en Wesselerbrink

Om een deel van de groei van de stad op te kunnen vangen, gaan we twee delen van de stad intensiveren tot een meer centrum-stedelijk leefmilieu: Bronpunten Deppenbroek en Wesselerbrink. Bij bronpunt Deppenbroek behouden we de stedenbouwkundige identiteit. We onderzoeken hoe we

in de wijk kunnen inbreiden. Bronpunt Wesselerbrink wordt kerngebied van heel Enschede Zuid. Hier onderzoeken we hoe we kunnen verstedelijken rondom winkelcentrum Zuid.

Nieuwe woongebieden

We ontwikkelen Nieuwe woongebieden om een deel van de groei van de stad te kunnen opvangen. We ontwikkelen Cromhoff en we breiden onze stad uit bij Glanerbrug-Noord, Horstmanpark en De Kwinkel in Boekelo. Eschmarkerveld is al in ontwikkeling.

Schuttersveld

In Schuttersveld willen we sociale en ruimtelijke verbeteringen realiseren. Daardoor kan het gebied zich ontwikkelen tot een levendige, gemengde wijk die een brug slaat tussen Centrumkwadraat en Rigtersbleek/Kop Westerval. In de toekomst kan dit een Productiewijk worden.

Rigtersbleek/Kop Westerval

In Rigtersbleek willen we sociale en ruimtelijke verbeteringen realiseren, waardoor productiewijk Rigtersbleek ontstaat. We beschermen het textielkarakter van het huidige bedrijventerrein Rigtersbleek en we ontwikkelen een spannende stadswijk met volop ruimte voor cultuur, wonen en werken. in de toekomst kan dit een Productiewijk worden. Voor de Kop Westerval gaan we ook de mogelijke sociale en ruimtelijke verbeteringen onderzoeken.

Nieuw Tweckelerveld

In Nieuw Tweckelerveld realiseren we sociale en ruimtelijke verbeteringen, waarbij we de bestaande gemeenschap respecteren en een nieuwe impuls geven. Dat doen we door nieuwe woonplekken en door plekken met kansen voor ontplooiing te ontwikkelen.

E

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Uitvoeringsparagraaf

Uitvoering en investeringsagenda

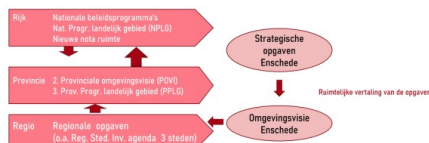
Uitvoeringsparagraaf

Deze uitvoeringsparagraaf vertelt hoe we de omgevingsvisie realiseren. Er is één omgevingsvisie voor heel Enschede. Daarin staan onze ambities voor de toekomst van Enschede. Het gaat vooral over onze fysieke leefomgeving. Maar we leggen ook de link naar de sociale omgeving waarin we als inwoners leven. De omgevingsvisie geeft weer hoe wij onze stad zien over 10, 20, 30 jaar. Hoe we dat waarmaken, staat in deze paragraaf.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie vervangt onze structuurvisie 2011. Andere als structuurvisie vastgestelde visies blijven gelden, totdat we de inhoud overnemen in één van de kerninstrumenten van de Omgevingswet.

Onze omgevingsvisie staat niet op zichzelf. Ook hogere overheden maken beleids- en omgevingsvisies. Samen met de wetgeving en omgevingsvisies van het rijk, het waterschap en de provincie is onze omgevingsvisie de basis voor nieuw beleid. De inhoudelijke- en procesmatige uitgangspunten daarvan nemen wij mee in onze visie. Hieronder staan de belangrijkste.

De omgevingsvisie richt zich dus op de fysieke leefomgeving. Daarmee bedoelen we bouwwerken en infrastructuur zoals wegen en spoor. En ook water, watersystemen (zoals kanalen en beken), bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed, werelderfgoed horen hierbij. De omgevingsvisie omvat de hele breedte van de fysieke leefomgeving zoals bedoeld in de Omgevingswet.

We gebruiken de omgevingsvisie om Enschede klaar te maken voor de toekomst. Om de opgaven die we hebben op het gebied van o.a. energie, wonen, werken, natuur zo goed mogelijk aan te pakken.

De omgevingsvisie is een zelfbindend instrument. Dat betekent dat deze visie bindend is voor ons als gemeente Enschede: we handelen en beslissen met de omgevingsvisie als uitgangspunt. We leggen de hoofdzaken van het beleid in deze visie vast voor de langere termijn. We geven erin aan hoe wij onze grond willen ontwikkelen en beschermen. De visie heeft geen rechtstreeks geldende regels voor burgers, bedrijven en andere overheden.

Omgevingswet kerninstrumenten

De omgevingsvisie is één van de kerninstrumenten om de Omgevingswet uit te voeren. Voor gemeenten zijn de andere kerninstrumenten de programma's, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning.

Programma

Tussen een visie op hoofdlijnen en haar praktische uitvoering zijn nog veel keuzes te maken. Wat willen we precies in een straat aan groen veranderen? Waar verlenen we een vergunning voor? Door doelen en ambities verder uit te werken, maken we een visie concreter. Dat doen we bijvoorbeeld in een programma. Dat gebruiken we voor uitwerking, doorwerking en uitvoering van de omgevingsvisie.

In een programma nemen we maatregelen op om doelen te bereiken en de fysieke leefomgeving te beheren. Zoals financiële maatregelen (denk bijvoorbeeld aan subsidie), afspraken met organisaties of beleidsregels.

Gemeenten zijn grotendeels vrij om te bepalen welke programma's zij willen vaststellen. Een enkel programma is verplicht. Zoals het programma Actieplan geluid. En op grond van aankomende wetgeving worden een warmteprogramma en een volkshuisvesting programma waarschijnlijk verplicht. Ook is een programma verplicht wanneer specifieke waarden uit een omgevingsvisie of een omgevingsplan (dreigen te) worden overschreden.

Omgevingsplan

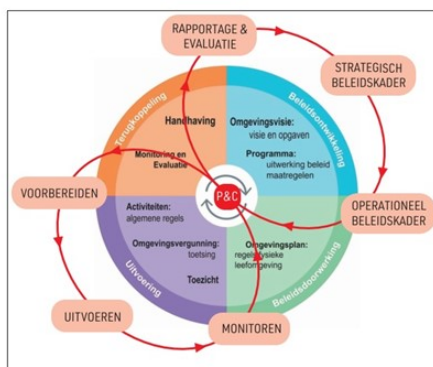
De omgevingsvisie vormt het kader voor het omgevingsplan. Het omgevingsplan bevat de gemeentelijke regels voor activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Deze regels gelden wel rechtstreeks voor burgers, bedrijven en overheden. Het omgevingsplan wordt door de gemeenteraad vastgesteld. Er is één omgevingsplan voor heel Enschede, dat voortdurend wordt aangevuld en bijgesteld na besluitvorming.

Omgevingsvergunning

Met een omgevingsvergunning geeft het college toestemming aan burgers, bedrijven en overheden om activiteiten in de leefomgeving uit te voeren. Soms voldoet een aanvraag voor een omgevingsvergunning niet aan de regels van het omgevingsplan. Of wil een initiatiefnemer afwijken van het omgevingsplan. Dan toetsen we de aanvraag aan de omgevingsvisie en eventueel relevante programma's. Zo beoordelen we of we mee willen werken aan een aanvraag of initiatief.

Omgevingswet beleid en beleidscyclus

Bovengenoemde kerninstrumenten zijn belangrijke schakels in de beleidscyclus. Zij vormen een samenhangend geheel.

Kerninstrumenten Omgevingswet en beleidscyclus

De omgevingsvisie is een lange termijnvisie. Waarbij we continu in bovenstaande cyclus werken. Het is uitdrukkelijk de bedoeling om een levende visie te waarborgen. Een document waar we dagelijks mee en aan werken.

De gemeenteraad kan onderwerpen aan de visie toevoegen. Ook kunnen er onderdelen worden aangepast.

Eens in de 4 jaar houden we de hele omgevingsvisie tegen het licht. De programma's monitoren en evalueren we periodiek en stellen we -waar nodig- bij. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij de jaarlijkse P&C cyclus (begroting, jaarrekening, zomernota). Het omgevingsplan passen we continu aan. Bijvoorbeeld als gevolg van landelijke ontwikkelingen, een beleidswijziging of het verlenen van vergunningen.

Overzicht

Een beter overzicht begint met de vaststelling dat we alleen de instrumenten van de Omgevingswet willen inzetten voor beleid en regelgeving. Die helpen ons huidige beleid integraler en overzichtelijker te maken. Werken met een beleidslandschap dat zich goed verhoudt tot de omgevingsvisie zal niet in één keer gaan.

Op het moment van vaststellen van de omgevingsvisie, heeft onze gemeente circa 130 beleidsvisies, -nota's en beleidsregels op het gebied van de fysieke leefomgeving. Na vaststelling vervangen we deze visies en nota's door programmalijnen en beleidsregels onder de omgevingsvisie. Dat proces duurt een aantal jaren.

Nieuwe initiatieven

Het toetsingskader voor nieuwe initiatieven die niet in het omgevingsplan passen, zijn de omgevingsvisie en haar uitwerking in programma's. De lagenbenadering is -als onderdeel van de omgevingsvisie- een belangrijk afwegingskader hierbij. Dat kunnen initiatieven van de gemeente zelf zijn en initiatieven vanuit de samenleving. Het kunnen grootschalige projecten zijn, maar ook kleinere initiatieven. Bijvoorbeeld een aanvraag voor een omgevingsvergunning om een gebouw een tijdelijke functie te geven. Of een verzoek om iets te mogen verbouwen.

Na binnenkomst van een nieuw initiatief bij onze gemeente, beoordelen we welke afdeling dit het beste kan oppakken. Daarbij spelen verschillende dingen mee. Bijvoorbeeld of het om een concreet uitgewerkt initiatief gaat of een initiatief op hoofdlijnen. Of het een klein of omvangrijk initiatief is, en de vraag of we kostenverhaal willen toepassen.

De betreffende afdeling legt het initiatief vervolgens voor aan één van onze ambtelijke werkgroepen. Die beoordeelt de wenselijkheid en uitvoerbaarheid. Soms is een initiatief nog onvoldoende duidelijk voor ons om te kunnen bespreken. Dan vragen we eerst aan initiatiefnemer om het initiatief toe te lichten. De werkgroepen zijn integraal, dat wil zeggen dat van alle relevante vakgebieden iemand aanwezig is en adviseert.

Is het initiatief nog niet concreet, dan kijkt een werkgroep of het initiatief de moeite waard is om verder uit te werken. Is het een concreet initiatief, dan oordeelt een werkgroep of het initiatief voldoet aan ons beleid. Om te beoordelen of een initiatief voldoet aan de omgevingsvisie ontwikkelen we

een kompas. Hierin staan de belangrijkste uitgangspunten van de omgevingsvisie waaraan we toetsen.

Financiën

Gemeentebegroting

In de omgevingsvisie staan ambitieuze plannen en transitieopgaves. Al deze plannen moeten van droombeeld naar realisatie gebracht worden. Het is dus van belang dat de plannen haalbaar en betaalbaar zijn.

Het is op voorhand echter onmogelijk om aan te geven of alle plannen financieel haalbaar zijn. Veel investeringen zijn immers private investeringen. Zo zijn de corporaties bezig met het verduurzamen van hun woningvoorraad of sloop/nieuwbouw. Gaan bewoners zelf aan de slag met de verduurzaming van hun eigen woningen. En gaat de gemeente samen met haar partners aan de slag met de voorzieningen in de stad. Ook ontwikkelaars gaan op basis van de omgevingsvisie investeren in plannen die bijdragen aan de gemeentelijke ambities.

De gemeente draagt via haar financiële en juridische instrumentarium bij aan de realisatie van deze initiatieven. Dit loopt via de gemeentebegroting waar de gemeente investeringsprogramma's in heeft opgenomen en subsidies verstrekt aan kansrijke initiatieven.

Strategische Investeringsagenda

In de omgevingsvisie formuleert Enschede haar ruimtelijke ambities. Deze ambities komen voort uit de vier strategische opgaven van Enschede. Dat zijn: Inclusief Enschede, Aantrekkelijk Enschede, Groen en duurzaam Enschede en Open Enschede.

Een aantrekkelijke stad zijn nu en in de toekomst, vraagt om blijvend investeren. Daarom werkt Enschede met een Strategische Investeringsagenda (SIA). De SIA helpt ons een impuls te geven aan de leefbaarheid en leefkwaliteit in de stad, op de langere termijn.

De SIA is bedoeld om in goede én in slechte tijden te blijven investeren in projecten die bijdragen aan onze opgaven. En om te blijven sparen voor toekomstige ontwikkeling van de stad. In het verleden onttrokken we in tijden van financiële krapte geld uit de projecten. Hierdoor kwam de ontwikkeling van en in de stad, tot stilstand. De planvorming moet juist een continue stroom blijven zodat we onze stad blijven ontwikkelen.

Samen met onze partners, waaronder de woningbouwcorporaties, lossen we actuele maatschappelijke en sociale problemen op. En voorkomen we nieuwe problemen in de toekomst. Denk hierbij aan investeringen in gebiedsontwikkelingen om betaalbare woningbouw te realiseren. Aan investeringen in de openbare ruimte om de stad groen en hittebestendig te maken. En investeringen in de bestaande woningvoorraad om problemen met energiearmoede op te lossen. Het gaat hierbij om ontwikkelingen die de stad structureel beter maken. We willen geen pleisters plakken, waarbij je alleen iets op de korte termijn doet.

Op de SIA staan medio 2024 dertien projecten. Deze projecten volgen uit de ambities vanuit de omgevingsvisie. Die gaan over circa 4.500 woningen, een nieuwe topsportcampus, nieuwe sportvoorzieningen in de stad, een nieuw station met fietsenstalling, een parkeergarage, een busstation en diverse investeringen in klimaatadaptatie en verduurzaming van de woningvoorraad.

De SIA wordt jaarlijks herzien. Afhankelijk van de ambities, ontwikkelingen en financiële mogelijkheden van de gemeente voegen we dan projecten vanuit de omgevingsvisie toe.

Kostenverhaal

De Omgevingswet verplicht gemeenten om voor bepaalde (ver)bouwplannen de kosten te verhalen. Dat doen we bij initiatiefnemers die profiteren van investeringen die door de gemeente gedaan zijn. Dit heet kostenverhaal.

Bepaalde bouwaanvragen zijn kostenverhaalplichtig wanneer hiervoor een procedure voor een omgevingsplanwijziging of een omgevingsvergunning wordt opgestart.

Daarnaast hebben gemeenten de bevoegdheid om aanvullend een financiële bijdrage te vragen aan initiatiefnemers. De gemeente Enschede wil dat initiatiefnemers, waar mogelijk en passend bij

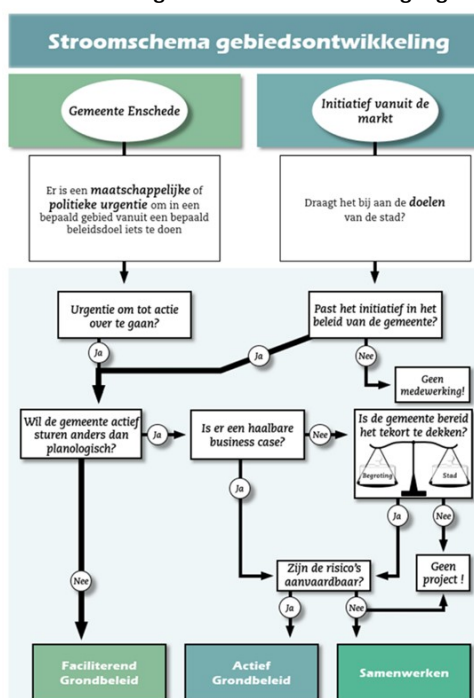
de ontwikkeling, financieel bijdragen aan voorzieningen of investeringen die nodig zijn voor de stad. Wanneer ontwikkelende partijen winst maken op een gebiedsontwikkeling, vinden we het rechtvaardig dat zij deels de kosten hiervoor dragen.

Enschede kiest ervoor om een aanvullende bijdrage te vragen voor de noodzakelijke gemeentelijke investeringen. Denk aan investeringen in klimaatadaptatie, energietransitie, maatschappelijke voorzieningen, mobiliteit, herstructurering en verbeteringen van het landschap, natuur, water.

De gemeente Enschede stelt de werkwijze omtrent het kostenverhaal op in het programma Kostenverhaal en financiële bijdragen.

Grondbeleid

In 2020 heeft Enschede haar Nota grondbeleid vastgesteld. Het grondbeleid van Enschede is situationeel. Dat betekent dat we afhankelijk van de locatie en de politieke urgentie kiezen voor een actief grondbeleid, een faciliterend grondbeleid of een samenwerkingsvorm die daar tussenin ligt. Hiervoor is in de Nota grondbeleid een afwegingsschema opgenomen.

We kiezen voor actief grondbeleid, als we op voorhand voldoende middelen gereserveerd hebben binnen de SIA. En indien er binnen het grondbedrijf voldoende buffers zijn om eventuele tegenvallers op te vangen.

Tot slot

Hierboven las je hoe Enschede haar omgevingsvisie realiseert. De omgevingsvisie is een bindend stuk voor ons als gemeente, het omgevingsplan is een bindend kader voor alle inwoners van Enschede. Samen bouwen we nu aan Enschede zodat we over 10, 20 of 30 jaar leven in ons toekomstbeeld van de stad.

F

Na het lichaam wordt een bijlage ingevoegd, luidende:

Bijlage Overzicht Informatieobjecten

<i><u>Beekdalen</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio678b2fa0-0cb7-4a60-87c9-c8a4ef038b1b/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Beken in het buitengebied</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc8e43f17-8f8f-4d7a-8019-3534657ed784/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Binnenstad</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/giod06cd9f0-5a6f-41bc-ac81-9dcd5ba7a05e/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Boslandschap zeer hoge waarde</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio26c1209b-1602-476b-90b6-f9022dcaf394/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Bossen en landgoederen</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio42e8be85-ae41-4777-89c8-324021729c9f/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Bronpunten</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1ab13b75-40fb-4c97-b717-af6c8fb5416d/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Campus</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio518376de-aaea-40f1-8b30-89398e2cb98f/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>CeeCee</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio97cb8677-4974-46eb-9e1c-0f0d52c19806/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Centrum dorps</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/giob8919a13-d55b-4137-8ac1-1178ece70372/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Centrum-stedelijk</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5b19e7bd-b327-42f9-83b2-6b7e6cd2a3fd/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Fietsroutes</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/giob53ade34-aba8-4d32-872f-03ef4f24e8a2/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Groen-blauwe structuur</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5d07b18e-77d1-4244-b7b1-19c907c99d39/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Groenstedelijk</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio40722283-fdbb-4b58-b4e2-35a4884087c0/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Havengebied</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio99185b09-0bb0-45c2-814b-62464c4829fa/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Hoog en middenspanningsstations</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio714823b6-da6c-4234-a512-8470fa8751c1/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>invalsweg</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1b754f75-a583-4ab1-9c7f-5a16d2679fe4/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Jonge ontginningsgronden basis waarde</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio100999ab-c480-4e0b-b128-47e6e250ddcb/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Jonge ontginningsgronden hoge waarde</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio4e2bf69b-74ac-4545-9711-cd688e20e7eb/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Jonge ontginningsgronden zeer hoge waarde</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9fd1de55-4c5e-4657-9046-7a4ce9f9fa6e/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Kennispark Twente</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/giob8188135-23b9-4c85-ad7d-adee0677e1d6/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Kop Westerval</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/gio13790eef-e584-45a2-8bb9-d54a7a324341/nld@2026-06-26;08151714</u>
<i><u>Landbouw</u></i>	<u>/join/id/regdata/gm0153/2025/giod28cff37-f8e7-4d74-9579-847d5f179af6/nld@2026-06-26;08151714</u>

<u>Levensaders</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob2c563e7-2e1d-483e-93fc-401ed81776ae/nld@2026-06-26;08151714
<u>Natura 2000</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioe25d8fdd-e96a-405b-a5cc-ee95490eab63/nld@2026-06-26;08151714
<u>Nieuw Twekkelerveld</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5dee045f-7dab-45b4-ac44-175c133bf4f4/nld@2026-06-26;08151714
<u>Nieuwe woongebieden</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5186d9b4-62c1-420a-89b2-687e82b588ea/nld@2026-06-26;08151714
<u>NNN</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio08939cac-0d27-4753-8e56-d130d9912eb2/nld@2026-06-26;08151714
<u>Ontmoetingsplekken</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioae3182cf-5220-4ab5-b73b-fbd461046660/nld@2026-06-26;08151714
<u>Oude hoevenlandschap basis waarde</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio713b6b59-7771-4652-a7b3-2d0d615de9c2/nld@2026-06-26;08151714
<u>Oude hoevenlandschap hoge waarde</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9ce3d83d-16d8-4435-b8e4-d6907799df83/nld@2026-06-26;08151714
<u>Oude hoevenlandschap zeer hoge waarde</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio182d43e5-7bb2-4e5c-a6d6-6af98c5ecdea/nld@2026-06-26;08151714
<u>P en R locaties</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giod447fd4d-717f-4ab8-baa5-267410be3cc2/nld@2026-06-26;08151714
<u>Parkzone</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio109db5bb-6341-4b41-b02c-cf8b2f4a758b/nld@2026-06-26;08151714
<u>Productiewijk</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio4f25c6d9-6029-4aa7-bcd8-356d1d8671db/nld@2026-06-26;08151714
<u>Radialen</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio02fc5e43-8f6c-45cf-aaa6-8b063e4e59ef/nld@2026-06-26;08151714
<u>Rigtersbleek</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob7155d7c-0128-4727-9782-0d99866d66c0/nld@2026-06-26;08151714
<u>Roessingh</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio53e8c1b0-978f-4f2e-9b53-6969bcfb75e3/nld@2026-06-26;08151714
<u>Rondje Enschede</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio09862f70-b920-4497-9f61-62c9a91f419e/nld@2026-06-26;08151714
<u>Schuttersveld</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giodc337823-2eb4-4481-8ea4-2c276923228a/nld@2026-06-26;08151714
<u>SHE stedelijk gebied</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giof9640157-a3c3-4682-9667-0b73975c582d/nld@2026-06-26;08151714
<u>Singel</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio48ee6029-ccd9-44fb-84b5-5938d0e29e7e/nld@2026-06-26;08151714
<u>singel zuidelijke ringweg</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio17cbb6d9-298b-48a3-ba8f-947940ab4dd1/nld@2026-06-26;08151714
<u>Sluiten van de zuidelijke ringweg</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio7113eead-a7a5-422c-89a9-72aa2737e800/nld@2026-06-26;08151714
<u>sponswerking</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5f4c166c-f82a-46a0-80fa-91881a1497a5/nld@2026-06-26;08151714
<u>Stadsboulevard</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio6e465453-dc28-455d-bf73-f7676dd1c971/nld@2026-06-26;08151714
<u>Stadscampus</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giodfac2bba-333e-4b2b-9dbf-72ca557a3fce/nld@2026-06-26;08151714
<u>Stadslaan</u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1f07dbfc-2062-4981-95bc-4fc43a9b159d/nld@2026-06-26;08151714

<u><i>Stadsparken</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioca47bce7-9cf4-4ec4-abc4-27f18692d021/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Stadsstraat</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giofb9ead88-560c-4bb6-a007-f45b9fac3453/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Stationskwartier</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioa8dbf792-3716-42aa-bca5-2109b1ca8fd8/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Stedelijk compact</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio70a13147-5fac-4ea2-9bbd-c0eba7ae9a63/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Suburbaan</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio16e85b0f-d83c-44dc-89cd-ecb7616a7570/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Technology base</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio738e15f4-e23a-4744-8526-d92c56891ca2/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Usselerwig</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc71c343d-9f03-49f6-9fb5-f9650e4f5fbb/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Vergroenen binnensingelgebied</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc8e5fd63-200f-44dd-a362-70572ba111a0/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>verstedelijken rond OV-knooppunten</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giofc2af2f9-6c8e-4fee-b40f-c0e32f5f020e/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Werklocaties</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio82c96296-7807-41ee-9d8d-f46e12aee171/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Wiggen</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio64c6d600-909d-4b72-93d1-d5d7842239c8/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Wijkhubs</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giocbe024e0-e219-46c7-9a12-5abc8c0e8b4f/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Zoeklocaties windenergie</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9d35c443-115a-4727-853f-eaaf0e8f178f/nld@2026-06-26;08151714
<u><i>Zuidelijke uitbreiding Kennispark</i></u>	/join/id/regdata/gm0153/2026/0e0296fea-ba84cf1bbb7b3108a02b6d3/nld@2026-06-26;08151714

G

Bijlage I wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage I Overzicht Informatieobjecten Documentenbijlagen

<i>Het ruimtelijk verhaal van Enschede</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/2pdf6cfea2b9-567a-40f3-8e74-a82ab74025bd/nld@2025-07-16;34
<i>OER incl Aanvulling en Staat leefomgeving anoniem mei 2025</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/2pdfcad3f273-9e8e-49c5-9ecc-2d9ede8537ca/nld@2025-07-16;34
<i>beekdalen</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio678b2fa0-0cb7-4a60-87c9-c8a4ef038b1b/nld@2025-07-16;15
<i>beken in het buitengebied</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc8e43f17-8f8f-4d7a-8019-3534657ed784/nld@2025-07-16;114
<i>binnenstad</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giod06cd9f0-5a6f-41bc-ac81-9dcd5ba7a05e/nld@2025-07-16;52
<i>boslandschap zeer hoge waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio26c1209b-1602-476b-90b6-f9022dcac394/nld@2025-07-16;148
<i>bossen en landgoederen</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio42e8be85-ae41-4777-89c8-324021729c9f/nld@2025-07-16;48
<i>bronzpunten</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1ab13b75-40fb-4c97-b717-af6c8fb5416d/nld@2025-07-16;124
<i>campus</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio518376de-aaaa-40f1-8b30-89398e2cb98f/nld@2025-07-16;176
<i>ceeece</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio97cb8677-4974-46eb-9e1c-0f0d52c19806/nld@2025-07-16;94
<i>centrum dorps</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob8919a13-d55b-4137-8ac1-1178ece70372/nld@2025-07-16;178
<i>centrum-stedelijk</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5b19e7bd-b327-42f9-83b2-6b7e6cd2a3fd/nld@2025-07-16;180
<i>fietsroutes</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob53ade34-aba8-4d32-872f-03ef4f24e8a2/nld@2025-07-16;194
<i>groen-blauwe structuur</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5d07b18e-77d1-4244-b7b1-19c907c99d39/nld@2025-07-16;19
<i>groenstedelijk</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio40722283-fdbb-4b58-b4e2-35a4884087c0/nld@2025-07-16;182
<i>havengebied</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio99185b09-0bb0-45c2-814b-62464c4829fa/nld@2025-07-16;21
<i>hoog en middenspanningsstations</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio714823b6-da6c-4234-a512-8470fa8751c1/nld@2025-07-16;100
<i>invalsweg</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1b754f75-a583-4ab1-9c7f-5a16d2679fe4/nld@2025-07-16;122
<i>jonge ontginningsgronden basis waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio100999ab-c480-4e0b-b128-47e6e250ddeb/nld@2025-07-16;136
<i>jonge ontginningsgronden hoge waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio4e2bf69b-74ac-4545-9711-ed688e20e7eb/nld@2025-07-16;138
<i>jonge ontginningsgronden zeer hoge waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9fd1de55-4c5e-4657-9046-7a4ce9f9fa6e/nld@2025-07-16;140
<i>kennispark twente</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob8188135-23b9-4c85-ad7d-adee0677e1d6/nld@2025-07-16;23

<i>kop-westerval</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio13790eef-e584-45a2-8bb9-d54a7a324341/nld@2025-07-16;168
<i>landbouw</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giod28cff37-f8e7-4d74-9579-847d5f179af6/nld@2025-07-16;154
<i>levensaders</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob2c563e7-2e1d-483e-93fc-401ed81776ae/nld@2025-07-16;196
<i>natura 2000</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioe25d8fdd-e96a-405b-a5cc-ee95490eab63/nld@2025-07-16;118
<i>nieuw twekkelerveld</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5dee045f-7dab-45b4-ac44-175c133bf4f4/nld@2025-07-16;134
<i>nieuwe woongebieden</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5186d9b4-62c1-420a-89b2-687e82b588ea/nld@2025-07-16;170
<i>nnn</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio08939cac-0d27-4753-8e56-d130d9912eb2/nld@2025-07-16;116
<i>ontmoetingsplekken</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioae3182cf-5220-4ab5-b73b-fbd461046660/nld@2025-07-16;126
<i>oude hoevenlandschap basis-waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio713b6b59-7771-4652-a7b3-2d0d615de9c2/nld@2025-07-16;142
<i>oude hoevenlandschap hoge-waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9ce3d83d-16d8-4435-b8e4-d6907799df83/nld@2025-07-16;144
<i>oude hoevenlandschap zeer hoge-waarde</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio182d43e5-7bb2-4e5c-a6d6-6af98c5ecdea/nld@2025-07-16;146
<i>p-en-r locaties</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giod447fd4d-717f-4ab8-baa5-267410be3cc2/nld@2025-07-16;192
<i>parkzone</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio109db5bb-6341-4b41-b02c-cf8b2f4a758b/nld@2025-07-16;160
<i>productiewijk</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio4f25c6d9-6029-4aa7-bcd8-356d1d8671db/nld@2025-07-16;184
<i>radialen</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio02fc5e43-8f6c-45cf-aaa6-8b063e4e59ef/nld@2025-07-16;200
<i>rigtersbleek</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giob7155d7c-0128-4727-9782-0d99866d66c0/nld@2025-07-16;64
<i>roessingh</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio53e8c1b0-978f-4f2e-9b53-6969bcfb75e3/nld@2025-07-16;156
<i>rondjeenschede</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio09862f70-b920-4497-9f61-62c9a91f419e/nld@2025-07-16;39
<i>schuttersveld</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giodc337823-2eb4-4481-8ea4-2c276923228a/nld@2025-07-16;66
<i>she stedelijk gebied</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giof9640157-a3c3-4682-9667-0b73975c582d/nld@2025-07-16;70
<i>singel</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio48ee6029-ccd9-44fb-84b5-5938d0e29e7e/nld@2025-07-16;41
<i>singel zuidelijke ringweg</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio17ebb6d9-298b-48a3-ba8f-947940ab4dd1/nld@2025-07-16;164
<i>sluiten van de zuidelijke ringweg</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio7113eead-a7a5-422c-89a9-72aa2737e800/nld@2025-07-16;166
<i>sponswerking</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio5f4c166c-f82a-46a0-80fa-91881a1497a5/nld@2025-07-16;17
<i>stadsboulevard</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio6e465453-dc28-455d-bf73-f7676dd1c971/nld@2025-07-16;120

<i>stadscampus</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giodfac2bba-333e-4b2b-9dbf-72ca557a3fce/nld@2025-07-16;50
<i>stadslaan</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio1f07dbfc-2062-4981-95bc-4fc43a9b159d/nld@2025-07-16;128
<i>stadsparken</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioca47bce7-9cf4-4ec4-abc4-27f18692d021/nld@2025-07-16;108
<i>stadsstraat</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giofb9ead88-560c-4bb6-a007-f45b9fac3453/nld@2025-07-16;198
<i>stationskwartier</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioa8dbf792-3716-42aa-bca5-2109b1ca8fd8/nld@2025-07-16;72
<i>stedelijk compact</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio70a13147-5fac-4ea2-9bbd-e0eba7ae9a63/nld@2025-07-16;186
<i>suburbaan</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio16e85b0f-d83c-44dc-89cd-ecb7616a7570/nld@2025-07-16;188
<i>technology base</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio738e15f4-e23a-4744-8526-d92c56891ca2/nld@2025-07-16;25
<i>usselerwig</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc71c343d-9f03-49f6-9fb5-f9650e4f5fbb/nld@2025-07-16;206
<i>vergroenen binnensingelgebied</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gioc8e5fd63-200f-44dd-a362-70572ba111a0/nld@2025-07-16;92
<i>verstedelijken rond-ov-knooppunten</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giofc2af2f9-6c8e-4fee-b40f-e0e32f5f020e/nld@2025-07-16;162
<i>werklocaties</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio82c96296-7807-41ee-9d8d-f46e12aee171/nld@2025-07-16;190
<i>wiggen</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio64c6d600-909d-4b72-93d1-d5d7842239c8/nld@2025-07-16;45
<i>wijkhubs</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/giocbe024e0-e219-46c7-9a12-5abc8c0e8b4f/nld@2025-07-16;172
<i>zoeklocaties windenergie</i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/gio9d35c443-115a-4727-853f-eaaf0e8f178f/nld@2025-07-16;27
<i><u>Het ruimtelijk verhaal van Enschede</u></i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/2pdf6cfea2b9-567a-40f3-8e74-a82ab74025bd/nld@2025-07-16;34
<i><u>OER incl Aanvulling en Staat leefomgeving anoniem mei 2025</u></i>	/join/id/regdata/gm0153/2025/2pdfcad3f273-9e8e-49c5-9ecc-2d9ede8537ca/nld@2025-07-16;34